

Теорія і практика

**впровадження компетентнісного підходу
у підготовці вчителів технологій
в умовах євроінтеграційних змін**

Ізмаїл - 2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
ПРИДУНАЙСЬКИЙ ЦЕНТР ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ
СТУДЕНТСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІДГУ

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ
КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ
ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗМІН**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Теорія і практика впровадження компетентнісного підходу у підготовці вчителів технологій в умовах своінтеграційних змін // Збірник наукових праць за матеріалами науково-практичної конференції. – Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2016. – 68 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Я.В. Кічук,

доктор педагогічних наук, професор, ректор Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Л.Ф. Циганенко – д.і.н., професор;

В.А. Мізюк – к.пед.н, доцент;

Л.Б. Куліненко – д.філос.н., професор;

І.М. Смирнова – к.пед.н., доцент;

Г.І. Градинар – магістрантка, голова СНТ ІДГУ

Члени оргкомітету конференції:

Л.Б. Куліненко,

Г.І. Градинар,

Н.В. Волканова.

Упорядники збірника:

Г.І. Градинар,

Н.В. Волканова.

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ УКРАИНЫ
ИЗМАИЛЬСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ГУМАНИТАРНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛЕНИЯ, АДМИНИСТРИРОВАНИЯ И ИНФОРМАЦИОННОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ПРИДУНАЙСКИЙ ЦЕНТР ОБЩЕСТВЕННЫХ ИНИЦИАТИВ
СТУДЕНЧЕСКОЕ НАУЧНОЕ ОБЩЕСТВО ИГГУ

**ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА ВНЕДРЕНИЯ КОМПЕТЕНТНОГО
ПОДХОДА В ПОДГОТОВКЕ УЧИТЕЛЕЙ ТЕХНОЛОГИЙ В
УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ**

СБОРНИК НАУЧНЫХ РАБОТ

ИЗМАИЛ – 2016

Теория и практика внедрения компетентного подхода в подготовке учителей технологий в условиях евроинтеграционных изменений // Сборник научных трудов по материалам научно-практической конференции. – Измаил: РИО ИГГУ, 2016. – 68 с.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Я.В. Кичук,

доктор педагогических наук, професор, ректор Измаильского государственного гуманитарного университета

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Л.Ф. Цыганенко – д.и.н., профессор;

В.А. Мизюк – к.пед.н., доцент;

Л.Б. Кулиненко – д.филол.н., профессор;

И.М. Смирнова – к.пед.н., доцент;

А.И. Градинар – магистрантка, председатель СНО ИГГУ

Члены оргкомитета конференции:

Л.Б. Кулиненко,

А.И. Градинар,

Н.В. Волканова

Составители сборника:

А.И. Градинар

Н.В. Волканова

© ИДГУ, 2016

© Авторы

ЗМІСТ

Бірюкова Н. Формування навчально-пізнавальної компетентності учнів ПТНЗ на уроках зарубіжної літератури.....	6
Бринза А. Використання комп'ютерних технологій у процесі викладанні «креслення» в контексті підвищення пізнавального інтересу.....	7
Васильєва О. Психолого-педагогічні фактори формування соціальної компетентності студентів ВНЗ.....	11
Гринь Д. Методологічні підходи планування занять для професійної освіти за напрямом інформаційних технологій	16
Гринь Д. Особливості підготовки педагогів професійного навчання до педагогічно-профорієнтаційної роботи шляхом інформаційних технологій	21
Драгієва Л. Діагностика сформованості творчого потенціалу майбутніх викладачів технологій.....	26
Жарко О. Некоторые аспекты формирования познавательной активности будущих учителей трудового обучения и технологий.....	32
Кіріюглу М. Формирование эргономичной культуры будущих учителей трудового обучения и технологий в процессе его профессиональной подготовки.....	36
Коваль О. Формування у старшокласників ціннісного ставлення до навколишнього світу.....	40
Кононенко А. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з ремонту автомобілів засобами сучасних інформаційних технологій.....	44
Куліненко Л., Стою О. Деякі аспекти підготовки вчителів технологій до впровадження компетентнісного підходу в практику шкільного навчання..	46
Мусоріна М. Педагогічний досвід формування технічної культури судноводіїв в процесі підвищення кваліфікації.....	49
Смирнова І. Розроблення ЕОР для інформаційно-освітнього середовища Ізмаїльського державного гуманітарного університету.....	51
Смірнова Т. Тьюторський супровід як педагогічний феномен.....	54
Шаріфова Р. Формування професійних знань учнів птнз засобами компютерних технологій.....	57
Янсон В. Теоретична модель формування технологічної компетентності у процесі професійної підготовки студентів технологічного напрямку.....	61

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПТНЗ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Наталія Бірюкова

викладач вищої категорії зарубіжної літератури
Вище професійне училище № 9 (м. Кропивницький)

Одне з завдань сучасної професійно-технічної освіти, яка здійснюється на засадах компетентнісного підходу, полягає в розвитку здатності самостійно вирішувати проблеми в різних сферах і видах діяльності на основі використання соціального досвіду, елементом якого є власний досвід учнів. Дієвим засобом вирішення цього завдання є формування в учнів ПТНЗ навчально-пізнавальної компетентності, складником якої є навчально-інтелектуальні вміння та навички, а саме:

- аналізувати різні навчальні об'єкти;
- називати різні ознаки одного об'єкта;
- порівнювати (зіставляти й протиставляти, здійснювати повне порівняння) кількох об'єктів;
- встановлювати тотожність, аналогію;
- виділяти головні ознаки, об'єкти, якості;
- виділяти головне в явищах, процесах, діяльності;
- визначати й пояснювати сутність поняття;
- формулювати висновок-узагальнення тощо [1].

На уроках зарубіжної літератури в ПТНЗ є потенційні можливості для розвитку навчально-інтелектуальних умінь. Одне з них – це вміння учнів розуміти та самостійно визначати головну думку твору, втілену автором у її назві. Під час вивчення повісті-притчі Е. Хемінгуея «Старий і море» викладач залучає учнів до аналізу літературного твору, зокрема, обговорення назви твору з урахуванням використаних автором символів та обґрунтування обраного ним літературного жанру [3].

Викладач: «Притча – це жанр, у якому використовується символічний сенс предметів, дій, імен. Назва повісті-притчі Е. Хемінгуея «Старий і море» вже сама є символічною. Спробуємо це пояснити. Побудуйте асоціативний ланцюжок зі словами, з яких складається назва твору». (Учні обговорюють символи, складають схему, що дозволяє дійти висновку). «Отже, твір має реальний (побутовий) сюжет про рибалку та алегоричний – моральний план. За своїм жанром цей твір є притчею. У її назві письменник використав символи, що дозволили йому розкрити загальнолюдські проблеми».

З метою розуміння учнями назви роману М. Булгакова «Майстер і Маргарита» викладач створює на уроці проблемну ситуацію: «М. Булгаков планував назвати свій твір наступним чином: «Чорний маг», «Копита інженера», «Жонглер із копитом», але все ж обрав назву «Майстер і Маргарита». Поясніть

вибір цієї назви. Аргументуйте рішення письменника та запропонуйте власний варіант назви роману» [2].

Таким чином, у процесі визначення головної ідеї літературного твору та аргументації його назви викладач спонукає учнів до обґрунтування свого вибору, доведення власної правоти і, як наслідок, учні оволодівають навчально-пізнавальними вміннями, що позитивно впливає на розвиток у них навчально-пізнавальної компетентності.

Література:

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.

2. Світова література за новою програмою: 11 клас / упоряд. Н. Жданова, Л. Петровицька. – К. : Шкільний Світ, 2011. – 256 с.

3. Таранік-Ткачук К. В. Від Вітмена до Маркеса: Матеріали до уроків зарубіжної літератури / К. В. Таранік-Ткачук. – Тернопіль : Мандрівець, 2005. – 196 с.

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННІ «КРЕСЛЕННЯ» В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ

Аліна Бринза

магістрантка факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – к.пед.н., доцент Букатова О.М.

Сьогодні актуальною є потреба розробки і впровадження нових технологій формування знань, умінь і навичок, нового змісту, методів, засобів навчання, дидактично-методичного забезпечення в цілому. Впровадження інформаційних технологій в освітню систему України та формування єдиного інформаційно-освітнього простору – одні з пріоритетних напрямів сучасної державної політики. Технології повинні бути наповнені предметним змістом: вони мають стати для учня засобом, який полегшує процес набуття нових знань і вмінь.

Основними завданнями використання на уроках креслення і комп'ютерних технологій є:

- підвищення мотивації до навчання, інтересу учасників навчального процесу до уроків;
- можливість використання різноманітних прийомів та методів під час проведення уроків, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу;
- багатогранної і комплексної перевірки знань учнів;

- економія часу;
- можливість учневі обирати свій темп роботи;
- самостійність роботи та ін.

Стрімкий розвиток інформаційного суспільства в усьому світі, вдосконалення досягнень науки, техніки та новації в освітній діяльності невід’ємно пов’язані з використанням комп’ютерних технологій. Зміни, що відбулися в комп’ютерній галузі за останні роки, справді є феноменальними, оскільки досягнення комп’ютерної індустрії, без сумніву, значно впливають і будуть впливати на всі сфери нашого життя, включаючи і сферу освіти. Не є винятком в даному аспекті і система професійно-технічної освіти. Адже мова йде про розбудову суспільства, заснованого на знаннях та професійних уміннях і навичках.

Не є таємницею, що на сьогоднішній день відомі дві основні моделі використання комп’ютерів у навчанні, які набули широкого використання, зокрема і в системі професійної освіти:

1. технічна модель (навчання роботі з комп’ютером та програмування);
2. інтегративна (навчання з комп’ютером).

Підвищенню якості графічної підготовки учнів у великій мірі сприяє чітка, цілеспрямована і методично продумана система викладу знань в години навчальних занять. У навчальний процес необхідно впроваджувати нові, найдосконаліші методи викладання та навчання, розумно залучати технічні засоби навчання. Підвищення ефективності навчання з предмета «Креслення» багато в чому залежить від використання на уроках дидактичних матеріалів, дидактичних ігор і комп’ютерних технологій [2, с. 17].

Процес інформатизації сучасного суспільства вимагає від кожної людини уміння користуватися персональним комп’ютером.

Жодне з досягнень науки і техніки не викликало такого тривалого і болісного пошуку застосувань у процесі навчання, як персональний комп’ютер. Швидкість впровадження комп’ютерів в навчальний процес досить висока і відповідає темпам розвитку комп’ютерних технологій. Успіх у застосуванні комп’ютерних технологій залежить, насамперед, від того, які нові інформаційні технології допоможуть покращити викладання традиційних, добре забезпечених методично-навчальних дисциплін. Реальне застосування комп’ютер знайде в предметі «Креслення» при вивченні універсальних комп’ютерних технологій: текстових редакторів, електронних таблиць, графічних редакторів і так далі, так, як будь-яке виробництво, йде по шляху поступового, але неухильного розвитку автоматизованого виробництва.

Якщо використовувати інформаційні технології у процесі навчання креслення, то: активізується процес навчання та пізнавальний інтерес до предмета, формуються навички роботи з комп’ютером; економія часу уроку; можливість збільшення обсягу нового матеріалу на уроці та скорочення часу на його пояснення, скорочується час на підготовку до уроку; створюється можливість

виконання віртуальних демонстраційних показів з використанням недоступного обладнання.

Пізнавальний інтерес – це активне мотивоване емоційне ставлення суб'єкта до предмета пізнання, яке має систематично враховуватись і розвиватись у процесі навчання, оскільки безпосередньо впливає на формування і розвиток особистісної спрямованості дитини.

Пізнавальний інтерес впливає і на вирішення виховних завдань навчального процесу. Допитливість, емоційна причетність до подій, що виявляються під час навчання, все це пов'язано з зацікавленістю дитини, яка сприяє формуванню емоційно-ціннісних орієнтацій та спрямованості на цінності суспільства.

Отже, пізнавальний інтерес, зазнаючи індивідуальних змін і розвиваючись, сам впливає на розвиток навчальної діяльності дитини. Таким чином, спостерігається певна залежність рівня сформованості пізнавальних інтересів учнів від усієї системи чинників, від яких залежить ефективність навчання.

Для підготовки викладача до уроку креслення, пропонується використання програми Power Point. Це досить поширена і порівняно легка в освоєнні програма. Вона проста в управлінні, і не вимагає навичок програмування, для створення барвистих, насичених і цікавих уроків. Презентації, як наочні посібники, допомагають педагогу викладати навчальний матеріал, розвивають в учнів навички спостереження і аналіз форми предметів, забезпечують міцне засвоєння учнями знань, підвищують інтерес до навчальної дисципліни. Презентації набувають специфічного призначення на всіх етапах уроку при виконанні графічних і практичних робіт. Слайд-фільм дозволяє показати на одному слайді умови пропонованої задачі, а на іншому – її рішення (поетапне виконання). Це допомагає скоротити час при перевірці домашніх завдань, повторенні і закріпленні старого, і викладі нового матеріалу, відвести більше часу на виконання практичних та графічних робіт, правильно зрозуміти мету і хід майбутньої роботи, попередити багато графічних помилок, прискорити процес виконання завдань. Демонстровані слайди служать зразками для правильного графічного виконання роботи.

Використання презентацій на уроках дає можливість за допомогою анімації, кольору, шрифту, нахилу, розміру змінити і виділити найбільш значимі елементи. Так, наприклад, при поясненні утворення перерізів і розрізів, учні бачать, як проходить розрізання деталі січною площиною, відкидається частина деталі, що знаходиться між січною площиною і спостерігачем як виглядатиме частина деталі, що залишилася [3, с. 273].

Перш, ніж готуватися до уроку (незалежно від теми і програми, по якій викладач проводить свої уроки) важливо згадати загальну схему побудови уроку. На уроці обов'язково повинні бути представлені репродукції картин, креслення, тривимірні зображення. Крім того можуть бути виділені основні терміни, які учні повинні запам'ятати і записати або замалювати. Обов'язково є наявність прикладів готової роботи, і проміжних креслень, що пояснюють поетапний хід роботи.

Найбільш продуктивні презентації ті, в яких після пояснення матеріалу застосовують вправи на закріплення. Ці вправи учні можуть виконувати колективно, прямо з екрану або за допомогою тестових програм.

Це дозволяє скоротити час при перевірці домашнього завдання, повторенні, закріпленні та викладанні нового матеріалу, відвести більший час для виконання практичних і графічних робіт, правильно зрозуміти мету і хід майбутньої роботи, запобігти багатьом графічним помилкам, прискорювати процес виконання завдань [3, с. 275].

Демонстровані слайди служитимуть зразками для правильного графічного виконання роботи.

Електронні презентації на уроках креслення дають можливість:

- конструювати урок, змінюючи порядок показу слайдів, їх кількість, диференціювати матеріал залежно від рівня підготовленості учнів, навіть по ходу його проведення;

- забезпечувати кожен слайд додатковими візуальними ефектами (побудова слайду, перехід слайду тощо), що дозволяє оживити слайд при демонстрації.

Використовуючи інформаційні технології на уроках креслення, також можна звернутися до програм AutoCAD, КОМПАС та інші [3, с. 277].

Природно виникає питання про те, чи не замінить машинна графіка повністю традиційні методи виконання креслень. З впровадженням і розширенням сфери застосування інформаційних технологій потреба в професійній майстерності креслярів і конструкторів не може відпасти або скоротитися. Робота з комп'ютером вимагає від конструктора бездоганного володіння технікою виконання креслярських робіт, знання правил оформлення конструкторської документації, особливої геометричної підготовки, загостреного почуття просторових форм і комбінаційного мислення. Тому комп'ютер розглядається як досконалий інструмент кресляра і конструктора, що забезпечує сучасний рівень підготовки виробничої, графічної і текстово-графічної документації, її зберігання, передачу і розмноження.

Робота з комп'ютерними технологіями в курсі креслення дозволяє учневі реалізувати свої ідеї: представивши собі вигляд завдання, що розробляється, учню не слід побоюватися, що один його невірний рух змусить виконувати роботу заново.

Для проведення тематичного контролю знань учнів можуть бути використані програми електронного тестування. Ці програми дозволяють створювати контролюючі тести з кожного предмету, що складаються з десяти запитань з вибором правильного з чотирьох відповідей на кожне питання. Викладач має можливість задавати критерії оцінки і час виконання тесту.

Комп'ютерні технології природно не замінюють традиційні уроки креслення, на яких учень отримує початкові навички виконання креслень. Однак, після того, як учень опанує прийомами виконання креслень, доцільно частину навчального матеріалу з креслення виконувати на комп'ютері.

Використання інформаційних технологій дозволяє надати учням більше можливостей для самостійної та незалежної роботи. Разом з тим, подібно використанню традиційних підручників, застосування навчальних інформаційних технологій, збагачує стратегію викладання лише в тому випадку, коли викладач не тільки поставляє інформацію, але також і керує, підтримує, і допомагає учням у навчальному процесі.

Використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі забезпечує реалізацію інтенсивних форм і методів навчання, організацію самостійної навчальної діяльності, сприяє підвищенню мотивації навчання за рахунок можливості використання сучасних засобів комплексного представлення і маніпулювання аудіовізуальною інформацією, підвищення рівня емоційного сприйняття інформації [1, с. 72].

Таким чином, використання комп'ютерних технологій на уроках креслення надають найширші можливості підвищення ефективності процесу навчання.

Література:

1. Верхола А. П. Системний аналіз процесу навчання графічних дисциплін у технічному університеті / А. П. Верхола // Вища освіта України. – 2005. – № 3. – С. 70-73.
2. Головань М. С. Зміст дидактичних принципів в умовах навчання на основі нових інформаційних технологій / М. С. Головань // Педагогічні науки. Збірник наукових праць. – Суми : СДПУ ім. Макаренка, 2000. – С. 17-25.
3. Шевчук Л. Д. Методика застосування технологій прикладної інформатики в школі та вищому педагогічному навчальному закладі / Л. Д. Шевчук // Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди: наук.-теорет. збірник. – 2009. – Вип. 18. – С. 273-277.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Ольга Васильєва

доцент кафедри загальної та практичної психології
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Політичні, економічні, культурні зміни в житті країни вимагають підвищення якості підготовки, ефективності спеціалістів, мобільність, професійна та соціальна компетентність яких є важливим ресурсом розвитку суспільства, оскільки, саме вони визначають ефективність соціального співробітництва, застосування новітніх технологій у професійній і соціальній сферах, успішну діяльність.

Важливим завданням вітчизняної освіти, від успішності вирішення якого великою мірою залежатиме розвиток країни та її місце у світовій спільноті, є підготовка підростаючого покоління до життя й діяльності в умовах сучасного інформатизованого суспільства. Розв'язання поставленого завдання зумовлює нагальну потребу в підготовці кадрів, спроможних ефективно використовувати потужний потенціал сучасних технологій у різних сферах професійної діяльності та здатних не тільки до використання, а й до активного створення навчального середовища в освітньому закладі. Така підготовка має здійснюватись на засадах компетентнісного підходу, який довів свою продуктивність у професійній освіті.

Вирішення проблем якісної професійної освіти науковці пов'язують з реалізацією компетентнісного підходу з формуванням у студентів ключових компетентностей, серед яких одне з провідних місць займає соціальна компетентність.

Проблема формування та розвитку соціальної компетентності в студентському віці в наш час набуває особливої актуальності, оскільки існує суб'єктивне відчуття необхідності такої компетентності й усвідомлення залежності успіху подальшої діяльності від рівня її розвитку; контекстний характер навчання у ВНЗ впливає на сенситивність для розвитку саме соціальної компетентності. Це зумовлює доцільність вивчення питань щодо психолого-педагогічних факторів формування соціальної компетентності студентів ВНЗ.

У психолого-педагогічних дослідженнях, присвячених проблемам сутності та структури соціальної компетентності (М. Докторович, І. Зарубінська, І. Зімня, Н. Кузьміна, Т. Кондратова та ін.), увага зосереджена на розробці певних її аспектів. Це зумовлює доцільність вивчення питання формування соціальної компетентності у професійній освіті.

Метою статті є визначення основних факторів ефективного формування соціальної компетентності студентів ВНЗ, визначення спектру соціальних знань, що складають основу для особистісного та професійного становлення.

Соціальна компетентність – це багатогранна характеристика особистості, яка охоплює своєю багатокомпонентністю всю множину та глибину функціонування особистості в соціумі. Оскільки особистість – істота соціальна, то соціальна компетентність охоплює як соціальні мотиви, знання, навички, необхідні для успішної взаємодії із соціальним середовищем, так і самопочуття та самосприйняття особистості в мінливому соціумі. Соціальна компетентність передбачає як достатній рівень вміння будувати партнерські відносини, здатності до кооперації на рівноправній основі, так і достатній рівень конформності, аби не йти врозріз із вимогами суспільства.

Формування соціальної компетентності в професійній освіті, як зазначає І. Зарубінська, «набуває одного з пріоритетних напрямків функціонування сучасної системи освіти. По-перше, саме в цей період особистість отримує професію та знання, професійну, особистісну та загальнокультурну підготовку. По-друге, в цей період набуває розвитку процес інтенсивного пошуку головних життєвих

цінностей, визначення особистості, власного способу життя. Цей пошук протікає самостійно, а отже особистість є відкритою для духовного виховання» [3].

На думку Н. Борбич, соціальна компетентність є набутою здатністю особистості гнучко й конструктивно орієнтуватися в постійно мінливих соціальних умовах та ефективно й творчо взаємодіяти із соціальним середовищем [1].

Особливості формування соціальної компетентності студентів ВНЗ зумовлені, по-перше, сенситивністю раннього юнацького віку, який нерозривно пов'язаний із вибором життєвої позиції, становленням ідентичності, пізнанням внутрішнього світу й зумовленою цим потребою самовизначення у житті (формується соціальна зрілість), розвитком соціального мислення і саморегуляцією поведінки, розширенням рольового репертуару. По-друге, соціальна компетентність залежить від успішності протікання процесу соціалізації студента в нових умовах середовища ВНЗ (соціальних, дидактичних, професійних та ін.), де він включається в особливу систему взаємовідносин, спілкування з педагогами різного профілю, з дорослими людьми, ровесниками, займаючи серед них нове місце і виконуючи нові функції.

Н. Борбич у своєму дослідженні визначає критерії та відповідні їм показники сформованості соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів: когнітивний критерій (загальна успішність студента, якість світоглядних і людинознавчих знань, ставлення до збагачення й поглиблення соціально-професійних знань, навички самоосвіти, педагогічного пошуку, креативність мислення, оволодіння методами наукового пізнання); ціннісно-мотиваційний критерій (чіткість ієрархії цінностей, умотивованість майбутнього вчителя до творчої педагогічної діяльності, потреба в міжособистісній соціальній взаємодії); діяльнісно-практичний критерій (усвідомлення професійних дій і рішень, соціальний інтелект, соціальна активність); рефлексивно-саморегулятивний критерій (усвідомлення рольової поведінки, комунікативна толерантність, адекватність самооцінки, переконаність у необхідності саморозвитку та самовдосконаленні, самостійність у прийнятті рішень, готовність до саморегуляції, рівень соціальної зрілості) [1].

Виходячи того, що соціальна компетентність є якісною характеристикою процесу соціалізації, і спираючись на класифікацію факторів формування, розвитку та соціалізації особистості, можна виокремити саме ті, що впливають на формування соціальної компетентності студентів. Це зовнішні фактори: макро, мікро та мезосоціосередовище, виховання та навчання, діяльність, соціальна взаємодія, інформаційно-технічне середовище, внутрішні – індивідуальні особливості студента. Макросоціосередовище передбачає державний устрій, рівень розвитку суспільства і його можливості для забезпечення життєдіяльності індивіда, особливості впливу засобів масової інформації, агітації, соціально-політичного, етичного, релігійного стану в суспільстві.

Мезосоціосередовище передбачає природно-кліматичні умови, національно-культурні та релігійні норми і традиції, обставини життєдіяльності студента як

частини специфічної групи – студентства, ідеологічні та духовні відносини, моральні норми і цінності, що є прийнятими в конкретній групі.

Мікросередовище – це безпосередня контактна взаємодія студентів: сім'я, компанія, студентська група, трудовий колектив, інші ситуативні та відносно тривалі взаємозв'язки людини із соціальним середовищем.

Виховання та навчання як фактори формування соціальної компетентності студентів – це цілеспрямовано організований процес формування та розвитку людини.

Діяльність (навчальна, трудова, наукова) – це регульована свідомістю діяльність, яка спонукається потребами людини і спрямовується на пізнання та зміну її зовнішнього світу та самої себе. Діяльність має суспільний характер та не являє собою лише задоволення потреб, а значною мірою визначається цілями і вимогами суспільства.

Пріоритетна роль у формуванні соціальної компетентності студентів є соціальна взаємодія, насамперед, у спілкуванні з іншими людьми. Є. Рогов визначає соціальну взаємодію як «складний, багатоплановий процес встановлення та розвитку контактів між людьми, що породжується потребами в сумісній діяльності та включає в себе обмін інформацією, створення єдиної стратегії взаємодії, сприйняття та розуміння іншої людини» [6].

Інформаційно-технічне середовище являє собою сучасну техніку, технології її виробництва й експлуатації, використання, тобто штучне середовище, яке створюється сучасними технічними засобами. Характер і ступінь її впливу в окремих сферах лише частково досліджені.

Дослідження закономірностей становлення особистості у вітчизняній психології призвело до визначення детермінації цього процесу, об'єктивних і суб'єктивних факторів. Активними, провідними визнаються умови, а наслідком відображенням цих умов – зміни в суб'єктах.

Положення про первинність соціальної детермінації розвитку особистості не означає повного ігнорування біологічних особливостей людини. У вітчизняній психології визнається вплив біологічної сутності людини на особистісний розвиток. На питання «в якій мірі біологічний розвиток визначає становлення особистості?» психологи відповідають по-різному. Одні надають спадковості в детермінації психічних властивостей велике значення, інші – менше. А. В. Брушлинський проаналізував проблему передумов психічного розвитку особистості, зробив висновок, що на ранніх стадіях онтогенезу біологічне виступає в якості внутрішніх умов розвитку. По мірі становлення особистості підсилюється вплив зовнішніх (соціальних) факторів. При цьому зовнішні причини діють опосередковано через внутрішні умови [2].

Професійне становлення фахівця в основному обумовлено зовнішніми впливами. Проте його неможна безпосередньо виводити із зовнішніх умов і обставин, оскільки вони завжди відображаються в життєвому досвіді людини, індивідуальних психічних обставинах, психічному складі. В цьому сенсі зовнішній

вплив опосередковується внутрішніми умовами, до яких належить своєрідність психіки особистості, її соціальний і професійний досвід.

В процесі становлення професіонала, збільшення масштабу особистості суб'єкт все більше виступає фактором свого розвитку, зміни, перетворення об'єктивних обставин у відповідності зі своїми особистісними властивостями. Іншими словами, людина може сама свідомо змінювати свою професійну біографію, займатися саморозвитком, самовдосконаленням, але і в даному випадку цей процес мотивується соціальним оточенням, економічними умовами життєдіяльності.

Соціальна компетентність студентів, яка формується і розвивається під впливом вищезазначених факторів, сприяє розширенню та поглибленню їх знань про оточення та себе, стимулює надбання та розвиток соціально та професійно значущих якостей, здібностей і навичок, які дають їм змогу успішно орієнтуватися в життєва важливих процесах, ставати конкурентноспроможними спеціалістами, мати готовність успішно діяти на сучасному ринку праці.

Виходячи з того, що соціальна компетентність передбачає забезпечення інтеграції студента в суспільстві шляхом виконання ним різноманітних соціальних ролей, слід зазначити, що студентам необхідно володіти різноманітним спектром соціальних знань, значно ширшим, ніж отримання професії. Так, майбутнім фахівцям необхідно володіти не тільки знаннями загальних і вузькопрофільних предметів, а й знаннями з конфліктології, соціального права, ділового спілкування, етикету, мати навички механізмів успішної взаємодії з оточенням, соціальними групами, культурами, які є актуальними для майбутньої життєдіяльності в суспільстві.

Таким чином, щоб майбутні спеціалісти могли успішно пристосовуватися до нових умов життя суспільства, могли гармонійно взаємодіяти в певному середовищі, необхідно, щоб процес формування знань, умінь і навичок проходив систематично та планомірно, оскільки соціальна компетентність покликана сформувати здібності, потрібні для подальшої освіти в мінливих соціальних умовах, стати головним механізмом у соціалізації й адаптації, підготувати особистість до освоєння та виконання основних соціальних ролей у суспільстві.

Література:

1. Борбич Н. В. Формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів: Автореферат дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Наталія Віталіївна Борбич. – Київ, 2013. – 23 с.
2. Брушлинский А.В. О соотношении биологического и социального в развитии личности / А. В. Брушлинский // Теоретические проблемы психологии личности. – М. : Просвет, 1974. – 391 с.
3. Зарубінська І. Б. Проблема діагностики соціальної компетентності студентів вищих навчальних закладів / І. Б. Зарубінська // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2009. – № 5 (13). – С. 25-31 с.

4. Зарубінська І. Б. Формування соціальної компетентності студентів вищих навчальних закладів (теоретико-методичний аспект): монографія / І. Б. Зарубінська. – К. : КНЕУ, 2010. – 248 с.

5. Лепіхова Л. Соціально-психологічна компетентність у психологічній взаємодії / Л. Лепіхова // Вища освіта України. – 2004. – № 3. – С. 12-22.

6. Рогов Е. И. Классическая социальная психология: курс лекцій / Е. И. Рогов. – М. : Владос, 2001. – 416 с.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ПЛАНУВАННЯ ЗАНЯТЬ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗА НАПРЯМОМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Денис Гринь

к.техн.н., старший викладач кафедри теорії і методики технологічної підготовки,
охорони праці та безпеки життєдіяльності
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

В сучасному світі з кожним роком невпинно зростає кількість інформатизованого підходу та напрямів використання пов'язаних з цим систем. З розвитком науки і техніки поступово зникають професії, в яких виконання трудових операцій базується переважно на важкій фізичній праці. Для того, щоб у таких умовах за короткий час освоїти технології, що невпинно розвиваються та змінюються і працювати з високою продуктивністю, індивід повинен мати широкий кругозір, високу загальну культуру, вміння швидко освоювати нову технологію, що не тільки використовувати сучасний стан речей, а й бути по можливості спроможним рухати сьогодення.

Усе вище сказане висуває можливі вимоги до шкільної освіти. Глибина знань учнів, ширина їх світогляду, уміння та навички завжди були і є тим головним критерієм, який дає право говорити про ефективність навчально – виховного процесу. Основною стає вимога розвиваючого навчання, яке забезпечує активну розумову діяльність учня, виробляє у нього вміння зіставляти, порівнювати, узагальнювати, орієнтуватись у нових обставинах, формує узагальнюючі уміння і навички в сучасному, бурхливо розвиваючому суспільстві.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника «Електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин» спрямована на досягнення науки і техніки і впровадження сучасних технологічних процесів, передових методів праці, врахування особливостей галузі, потреб роботодавців і містять вимоги до рівня знань, умінь та навичок [1]. Крім основних вимог до рівня знань, умінь і навичок, до кваліфікаційних характеристик включено вимоги,

програма підготовки фахівців з інформаційних технологій повинна вирішувати такі завдання:

- створення оптимальних умов для розвитку особистості кожного учня шляхом залучення їх до різних видів трудової діяльності, які відповідають їхнім національно-етичним, соціально-економічним, статевим, віковим та психофізичним особливостям;

- забезпечення належного рівня загальної трудової та інформаційної підготовки з урахуванням особливостей праці в умовах різних форм власності й конкуренції на ринку праці;

- формування досвіду емоційно-цілісних відносин і розвиток таких якостей особистості як: творчість, працьовитість, підприємливість, самостійність, відповідальність, кмітливість, ініціативність, тощо. Важливий він тим, що науково-технічний прогрес швидко розвивається, створюються нові, більш досконалі прилади та машини які використовують здобутки створенні інформаційним суспільством.

Перехід України до нової демократичної системи та пов'язані з цим політичні й соціально-економічні перетворення зумовлюють необхідність відповідних змін у системі освіти. Для цієї галузі характерна особлива сфера практики. З одного боку, в ній здійснюється відтворення накопичених знань у минулому, з іншого – визначається напрямок майбутньої життєдіяльності як окремої людини, так і всього суспільства в цілому. Ситуація, яка склалася сьогодні в освіті, дає змогу стверджувати, що вона більше орієнтована на минулий досвід, а це є причиною розриву між швидкими темпами життя й інститутом освіти. Зокрема, трудова підготовка школярів не на належному рівні відбиває потреби ринку праці, не пристосована до соціальних, економічних та культурних змін у структурі суспільства. Саме тому в нових умовах соціально-економічного розвитку України існуюча система трудової підготовки молоді вичерпала свої можливості. Відбувається стрімка переорієнтація ціннісних орієнтирів у суспільстві, перебудова системи суспільного виробництва, що відображається відповідними змінами на ринку праці. Для вирішення таких непростих завдань просто необхідно змінити погляди на планування та проведення навчання.

В сучасному суспільстві все виробництво прийшло до таких вершин розвитку завдяки якості випускаємої продукції яка є наслідком використання систем управління якістю. Управління якістю продукції – це встановлення, забезпечення і підтримка необхідного рівня якості продукції на всіх стадіях її формування й експлуатації, які здійснюються шляхом цілеспрямованого впливу на умови і чинники, що впливають на якість продукції. Цей підхід виражено в ДСТУ ISO 9001:2009 [2].

Через те, що якість продукції залежить від якісної роботи всіх учасників усіх стадій створення об'єктів, то управління якістю продукції являє собою процес впливу органів управління на окремих робітників і трудові колективи, зайняті в

будівництві з метою встановлення (досягнення) і підтримки такого її рівня, що відповідає технічному, економічному і соціальному рівню розвитку товариства.

З урахуванням названих трьох стадій процесу забезпечення належної якості продукції можна виділити такі функції по управлінню якістю:

а) управління нормуванням якості; б) управління якістю проектування і проектних вишукувань; в) управління якістю виробництва матеріалів, деталей і конструкцій, устаткування; г) управління зберіганням якості матеріалів у процесі транспортування і збереження; д) управління якістю технічної експлуатації.

Кожна з перерахованих функцій у свою чергу потребує: планування якості, тобто планування заходів, що забезпечують підтримку якості на заданому рівні і його розвиток; урахування, контролю, регулювання якості, тобто своєчасного виявлення відхилень від норм і планових показників і їхній усунення; аналізу й оцінки якості; стимулювання якості. Тому такий підхід в підготовці майбутніх педагогів професійного навчання напряму інформаційних технологій є актуальною задачею і бути мати позитивний вплив при підготовці.

Основою побудови оновленого змісту професійної освіти стає проектний підхід, який базується на гнучкій організації процесу навчання.

Важливе значення цієї роботи для педагога професійного навчання полягає в тому, що він залучає учнів до колективного обговорення та проектування, пошуку проблеми та усвідомлення проблемної сфери. У цілому, всі практичні роботи повинні стати ареною експериментування. Головною метою стає усвідомлення учнями зв'язку між використовуваним матеріалом і знаннями, які вони мають на даний момент. Усі пропонувані учнями технічні рішення необхідно розташовувати в технологічній послідовності, це дозволяє краще осмислити технічні зміни що відбуваються. В нормативних документах освіти проектно-технологічна діяльність позначений як «спосіб організації пізнавально-трудової діяльності учнів з метою вирішення проблем, зв'язаних в проектуванням, створенням та виготовленням реального об'єкту (продукту праці)». Ця діяльність містить у собі:

- вибір мети;
- розробку або вибір раціональної технології;
- виготовлення і реалізацію виробу, продукту або виконання комплексу робіт;
- проведення екологічної й економічної оцінки виконаної роботи, а також найпростіших робіт з маркетингу (вивчення попиту та пропозиції на зроблену продукцію й можливостей її реалізації).

Результати роботи оформляються у вигляді звіту, у якому зазначена тема, описується хід роботи, приводяться необхідні розрахунки, малюнки й ескізи. В процесі такої діяльності, яка представляє собою виконання завдань інтелектуально-практичного характеру, в учнів повинні розвиватися як розумові здібності, так і практичні вміння та навички. При виконанні такого комплексу робіт учень широко використовуються не тільки технічні знання учнів, а і знання загальноосвітніх

предметів. При проведенні аудиторного навчання учень використовує вже набуті знання, повторює і поглиблює їх, набуває нових знань та умінь.

Подібні завдання сприятимуть багатостороннім між предметними зв'язкам, коли не просто переносяться знання фізики чи математики у практику, що, безумовно, дуже важливо, а й відбувається практичне повторення та закріплення теоретичних знань, що набуті раніше. Реалізація загальноосвітніх завдань трудового навчання та його ефективність значною мірою залежать від належного стану матеріально-технічної бази. Тобто, забезпечення наочності навчання [3]. Першим науковцем, який підвів наукову базу під застосування наочності в навчальному процесі, був Я. Коменський. Він висунув дидактичні принципи наочності, дав нове і глибоке теоретичне та практичне обґрунтування системного підходу до залучення різних органів людини під час прийняття тієї чи іншої інформації. «Усе можна представити органам чуття, а саме: що бачимо – зору, що чуємо – слуху, що можна їсти – смаку, а те що можна сприймати одночасно кількома органами чуття, то необхідно й представити декільком органам чуття».

У практиці педагога професійного навчання інформаційних технологій навіть у кризовій ситуації щодо сучасного матеріально-технічного забезпечення освіти використовують велику кількість наочних засобів, бо без них неможливо розкрити зміст навчального матеріалу, створити в учнів необхідні уявлення, образи, розвивати їхні просторову уяву й технічне мислення.

Типовий перелік навчального обладнання і наочних засобів для інформаційних технологій може містити понад сто найменувань. Однак на сьогодні постачання закладів освіти засобами навчання є досить складною задачею, на яку постійно звертають увагу різні підрозділи освіти та державного управління. Але на сьогоднішній день роботи залишається все одно багато в даному напрямку. Та, на жаль, в масовій практиці, інша реальність. Оснащення кабінетів відповідним обладнанням та наочними засобами забезпечено на досить низькому рівні, так як це пов'язано з досить великими матеріальними затратами.

Застосування морально та технічно застарілого обладнання на уроках не вирішує загально педагогічних завдань професійної освіти – надання учням знань про виробництво та формування загальних та спеціальних умінь і навичок для подальшого свідомого професійного самовизначення (ст. 35 Закону «Про загальну середню освіту»).

Кожен із засобів навчання повинен відповідати науково-педагогічним, естетичним, технічним, ергономічним, санітарно-гігієнічним та патентно-правовим вимогам. Виконання цих вимог сприятиме створенню нового покоління наочних засобів, створенню їх комплексу, піднесенню ефективності професійної освіти. Планування та проведення занять з напрямку інформаційних технологій використовувати інноваційні та не ординарні методи проведення, які безпосередньо пов'язані з сучасними доробками світу. При плануванні таких занять доцільно було б використовувати урок – екскурсію. Цей урок проходить безпосередньо на підприємствах пов'язаних з використанням інформаційних

технологій для управління підприємством або його обслуговуванням. Учні прослуховують коротке повідомлення про підприємство і техніку безпеки, потім – похід за маршрутом, під час якого збираються необхідні відомості. Наприкінці екскурсії проводиться обговорення, опитування, використовуючи зібрані дані робляться обчислення. Інженер або майстер пропонує бажаним завдання: розробити прості, потрібні підприємству роботи і програми для комп'ютерів [4].

Отже, розробка та виконання творчих проектів учнями сприяє технологічному навчанню, формуванню технологічної культури кожної підростаючої особистості, що допоможе їй по-іншому дивитися на середовище проживання, більш раціонально. Адже, сучасне суспільство можна з впевненістю назвати суспільством попиту і пропозиції. Розвиток сучасного виробництва потребує творчих, винахідливих, комунікабельних робітників і керівників, здатних ефективно працювати як в команді, так і використовувати індивідуальну готовність до виконання завдань на найякіснішому рівні. Тому, природно, підвищуються вимоги щодо рівня підготовки випускників навчальних закладів. Традиційна система освіти не в повній мірі задовольняє сучасні потреби і, не тільки в нашій країні, але і в багатьох країнах світу, вона зазнала реформування. Змінюються цілі і завдання, що постали перед сучасною професійною освітою в суспільстві, особистісно-орієнтована система навчання приходить на зміну традиційній. Традиційні методи навчання замінюються інноваційними.

Розвиток напрямку професійної освіти а саме напрямку інформаційних технологій як предмета і державного компонента змісту освіти (який включає відомості з комп'ютерних технологій, знань з обчислювальної техніки, основ техніки, технології, економіки і організації сучасного виробництва), дасть змогу вивести навчання та працю суспільстві на новий рівень шляху розвитку.

Література:

1. ДСПТО 7241.S.95.11-2015 Державний стандарт професійно-технічної освіти // Електромеханік з ремонту та обслуговування лічильно-обчислювальних машин. – 2014. – Київ – 151 с.
2. ДСТУ ISO 9001:2009. Системи управління якістю. Вимоги. Національний стандарт України. Держспоживстандарт України. – Київ : 2009
3. Осинів О. Створення та використання демонстраційної наочності на уроках трудового навчання / О. Осинів // Трудова підготовка в закладах освіти. – 1999. – Вип. 2. – С. 35-39.
4. Денисенко Л. Про нові експериментальні програми з трудового навчання для 5-9 класів / Л. Денисенко, Г. Левченко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2001. – Вип.2. – С. 44-54.
5. Новожилова М. У. Використання інтернет-технологій у дослідницькій діяльності учителів і учнів / М. У. Новожилова // Завуч. – 2003. – №8. – С. 118-125.
6. Нові виховні та інформаційні технології системі освіти / Є. С. Полат. – М. : Академія, 2001. – 272 с.

7. Методика виховної роботи / Л. А. Байкова, Л. Д. Гребенкина. – М. : Академія, 2002. – 144 с.

8. Лихачов Б. Т. Педагогіка. Курс лекцій / Б. Т. Лихачов. – М. : Прометей, 1992. – 528 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПЕДАГОГІЧНО – ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ШЛЯХОМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Денис Гринь

к.техн.н., старший викладач кафедри теорії і методики технологічної підготовки,
охорони праці та безпеки життєдіяльності
Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

Тенденції соціально-економічних перетворень у суспільстві зумовлюють необхідність активізації професійного самовизначення молоді, і передусім, учнів загальноосвітніх закладів. Вхідження людства в еру інформаційного суспільства не оминуло й Україну, що зумовлює необхідність підготовки освічених, моральних, мобільних, конструктивних і практичних людей. Сучасний ринок праці потребує працівників, спроможних досягати на своїх робочих місцях високих результатів. Однак відомо, що високих показників у трудовій діяльності людина досягає тільки тоді, коли обирає професію за своїм покликанням, інтересами, здібностями, психофізіологічними особливостями. Отже, чим більша обізнаність школяра зі світом професій, чим краще він знатиме свої індивідуальні особливості та кон'юнктуру ринку праці, тим більш оптимальним буде його вибір. Значні можливості для надання допомоги учням у їх професійному самовизначенні має педагог професійного навчання. Основою для цього є широкий профорієнтаційний зміст професійного навчання та його предметні дидактичні завдання. Саме тому на педагога професійного навчання покладена місія дуже складного і водночас необхідного процесу становлення профорієнтації учнів. Виникла профорієнтація з потреб розвитку людського суспільства. Історія почалася набагато пізніше, в період корінної ломки суспільного устрою під час розвитку машинної індустрії, тобто в період підвищення інтенсивності виробничих процесів, – зростанням ролі спеціалізації і професіоналізації праці, а також з вимушеною необхідністю здійснення професійної підготовки величезних мас робочих. Саме в цей час визначилася практична; потреба в залученні робочої сили, її навчанні і розподілі на різні трудові операції відповідно до індивідуальних відмінностей і здібностей людей. Все гостріше стало усвідомлюватися, що не кожен охочий може управляти складним технічним приладами для цього необхідні знання, здібності і відповідні навички [9]. В Україні діяльність профорієнтації почала розгортатися в перші роки

XX ст. Були зроблені ряд обстежень, що стосуються вибору професії що вивчаються в різних типах шкіл. В процесі цієї роботи було вирішено з'ясувати, які професії привертають найбільшу увагу, в чому причини, спонукачі молодих людей йти по тому або іншому трудовому шляху. З цією метою організували в школах референдум учнів. У 60-70-х роках панувало визначення профорієнтаційної орієнтації як системи державних заходів, спрямованих на формування в учнівської молоді психологічної готовності до вибору професії на основі потреб суспільства і з урахуванням інтересів і схильностей особистості учня. Ключовими елементами визначення такого типу є державне управління процесом підготовки учня до вибору професії. Українські психологи розробили нову концепцію професійної орієнтації. Вихідною позицією у розробці нової системи професійної орієнтації було бачення особистості насамперед не як об'єкта, а як суб'єкта саморозвитку. Саме поняття «профорієнтація» здається ясным кожному, хто ознайомиться з ним навіть вперше – це орієнтація школярів на ті або інші професії. Приблизно такі ж визначення даються в методичній літературі, де профорієнтацію розглядають як надання допомоги молодим людям у виборі професії. Крім того, під профорієнтацією нерідко розуміють систему заходів, що допомагають людині, виступаючій в життя, науково обґрунтовано вибрати професію або систему виховної роботи в цілях розвитку професійної спрямованості, допомозі учням в моменти професійного самовизначення.

Таким чином, визначень даного поняття багато і відбулося це внаслідок розвитку діяльності по профорієнтації. Як і багато наукових понять, поняття «профорієнтація» не може бути застиглим, даним раз і назавжди. Як показано раніше, воно розвивається у міру того, як міняється уявлення суспільства про цілі, завдання методи, формах і, взагалі, про суть профорієнтації. Зміна цього поняття частково зафіксована і в наявних визначеннях. Кожне з них відображає ті або інші аспекти профорієнтації, виділяє яку-небудь функцію, указує на практичний або теоретичний рівень її розвитку, розглядає з позицій педагогіки, психології, теорії управління та інші. Відсутність єдиної точки зору на поняття профорієнтації пояснюється ще і іншими причинами. Наприклад, тим, що це комплексна проблема, а тому підходи до її визначення можуть бути різними. Якщо професійна орієнтація розглядається через призму педагогічної практики, що протікає під переважаючим впливом вчителів шкіл то прийняття цієї точки зору як єдина і головна створює педагогічний образ профорієнтації. Якщо ж на цей процес подивитися через призму психологічної науки, то на перший план виступлять психологічні поняття і концепції, що пояснюють особливості того, або іншого вибору. В рамках цього підходу формується і відповідний образ профорієнтації як психологічного процесу, що складається з двох взаємозв'язаних сторін: а) ухвалення рішення учня про свій професійний вибір; б) дії на психіку учнів з метою формування професійних намірів, здійснення такого вибору професії, який би відповідав інтересам і здібностям особи і одночасно знаходився б відповідно до суспільних потреб. Третій підхід – соціологічний. При цьому процес професійної

орієнтації розглядається як частина більш загального процесу соціальної орієнтації молоді. Відповідно і вибір професії розглядається як акт, обумовлений загальною життєвою орієнтацією, прагненням особи зайняти певне місце в соціальній структурі суспільства, в соціальній групі. Узагальнюючи відповідні підходи зупинимося на наступному визначенні поняття. Професійна орієнтація являє собою систему соціально-економічних, психолого-педагогічних та методико-фізіологічних заходів, спрямованих на забезпечення активного, свідомого професійного самовизначення та трудового становлення особистості з урахуванням своїх можливостей та індивідуальних особливостей і кон'юнктури ринку праці для повноцінної реалізації в професійній діяльності [4]. Професійне самовизначення у психології розглядається як значущий компонент професійного розвитку особистості. Свідомий вибір професій виступає показником сформованості професійного самовизначення і переходу його у нову фазу професійного розвитку. Професійне самовизначення – складний, перманентний процес професійного вибору. На думку вітчизняних учених А. Вихруща, О. Зайцева, Д. Закатнова, Є. Павлютенкова, В. Сидоренка, Т. Туранова, Д. Тхоржевського, Б. Федоришина, М. Янцура – це процес самопізнання та об'єктивної оцінки школярами власних індивідуальних особливостей, зіставлення своїх професійно важливих якостей і можливостей з вимогами, необхідними для оволодіння конкретною професією. В основі правильного професійного самовизначення лежить протиріччя між прагненням молоді людини до самостійності і неготовністю школяра до здійснення обґрунтованого вибору професії. В психологічній та методичній літературі професійну орієнтацію розглядають як систему, яка включає такі основні напрямки або підсистеми: профінформація; профконсультація; профвідбір; профадаптація. як окремих етап профорієнтаційної роботи: процеси трудового і професійного навчання в школах [10]. У структурі професійної орієнтації, В. Чебишева виділяє чотири основні компоненти: 1) повідомлення учням знань про професії, що цікавлять їх; 2) глибоке і все стороннє вивчення школярів; 3) професійні консультації; 4) допомога учням в оволодінні вибраною професією. Отже професійна орієнтація має два аспекти: перший – її вплив на формування професійних інтересів людей, насамперед позитивних мотивів вибору професії, які забезпечують узгодження інтересів особистості і суспільства; другий – виявлення професійних вимог і психологічний аналіз професії, з одного боку, та оцінка психофізіологічних властивостей і якостей учнів з урахуванням проб їх сил в обраній діяльності, з другого. На даний час у загальноосвітніх школах України існує близько 150 профілів трудового навчання [7]. До найбільш поширених та запроваджуваних профілів у школі (автосправа, обробка тканин, металообробка, деревообробка, електротехніка та інші) Міністерством освіти затверджені навчальні програми. Ці програми дуже схожі за принципом побудови та мають схожу структуру. Якщо ж для даного профілю не існує програм, які складені Міністерством освіти України, то школам надається право разом з базовими підприємствами розробляти свої програми. Ці програми повинні обов'язково

враховувати наявність потрібної матеріально-технічної бази та бути спрямовані на розвиток політехнічної освіти школярів. Та для досягнення таких результатів потрібно належну увагу приділяти підготовці майбутніх педагогів професійного навчання. Але, як показує практика, сучасний педагог професійного навчання, в умовах сьогодення, недостатньо підготовлений до реалізації профорієнтаційних функцій. Таким чином виникає протиріччя між необхідністю проведення активної профорієнтаційної роботи в процесі навчання і недостатньою підготовкою до неї вчителів.

На сьогодні науковцями досліджені загальні основи побудови системи профорієнтації, зокрема в роботах А. П. Боровського, М. М. Захарова, Л. А. Йовайши, Є. А. Клімова, І. М. Назимова, Є. М. Павлютенкова, К. К. Платонова, П. М. Потапенка, А. Д. Сазонова, М. М. Чистякова, Г. В. Щокіна, В. В. Ярошенка та інших. Центральне місце в підготовці педагогів професійного навчання займає інформаційні технології на ряду з основними предметами навчання загальноосвітньої школи значна частина часу відводиться на формування в учнів знань, вмінь та навичок з комп'ютерної та інформаційної обізнаності. Відповідно і педагог професійного навчання повинен досконало володіти цими знаннями та вміннями. Особливістю підготовки педагогів професійного навчання до педагогічно – профорієнтаційної роботи в загальноосвітніх школах є інформаційна підготовка.

Проаналізуємо більш детально інформаційну підготовку педагога професійного навчання з позиції виробничих функцій, які передбачають використання інформаційних технологій вчителем професійного навчання.

У галузевому стандарті вищої освіти [1] виділено наступні виробничі функції навчання: навчальна, виробнича, контролююча, діагностична, виховна, розвиваюча, плануюча.

Проаналізувавши зміст виробничої функції, ми визначили наступні задачі діяльності вчителя професійного навчання:

- забезпечити підготовку навчального обладнання;
- забезпечити ефективну підготовку навчального процесу адаптованими до особливостей навчального процесу засобами унаочнення;
- обирати електроприводи та користуватись апаратурою ручного управління.
- визначати експлуатаційні характеристики машин [3].

Перша задача – вимагає від вчителя вміння самостійно налагодити комп'ютерне програмне середовище для роботи учнів та методично правильно пояснити як з цим працювати.

Виконання другої задачі ґрунтується на наступних вміннях:

- використовувати текстовий редактор для створення дидактичних матеріалів при підготовці до проведення навчальних занять;
- використовувати електронні таблиці для обчислень;

- виконувати технічний малюнок, ескіз, креслення з використанням засобів обчислювальної техніки.

Для забезпечення навчального процесу адаптованими до особливостей навчального процесу засобами унаочнення вимагається вміння створювати із використанням презентаційних систем дидактичні матеріали для процесу навчання. При цьому необхідно вміти приводити обчислення за допомогою комп'ютерних засобів.

Для організації матеріального забезпечення навчального процесу, в якому використовується комп'ютерна техніка, вчитель повинен вміти самостійно обирати склад обчислювальної системи, який відповідає потребам і можливостям навчального закладу та даного навчального предмету зокрема [3].

Широкі впровадження в навчальний процес нових інформаційних технологій навчання, що базується на комп'ютерній підтримці навчально-пізнавальної діяльності, включає розробку та практичне використання науково-методичного забезпечення, ефективного застосування інструментальних засобів та систем комп'ютерного навчання і контролю знань, системну інтеграцію цих технологій у гуманітаризації освіти й гуманітаризації навчального процесу, розширення та поглиблення теоретичної бази знань і надання результатам навчання практичної значущості, інтеграції навчальних предметів та диференціації навчання відповідно до запитів, нахилів та здібностей особистості [2].

Отже, педагог професійного навчання повинен правильно обирати організаційні форми навчання, визначати доцільність використання певного програмного засобу у навчальному процесі, вміти використовувати спеціальні комп'ютерні програми для моделювання технологічних процесів, які складно пояснити учням через обмеженість можливостей навчальної майстерні. Саме тому, забезпечення відповідної підготовки майбутнього педагога професійного навчання до практичної реалізації мети професійної орієнтації в сучасній школі є актуальною інформаційною, психолого-педагогічною та методичною проблемою.

Література:

1. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра за спеціальністю 7.010103 Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання напрямку підготовки 0101 Педагогічна освіта. – Київ, 2001.

2. Мещанінов О. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні / О. Мещанінов. – Миколаїв : Видавництво МАГУ ім. Петра Могили, 2005. – 460 с.

3. Нітченко Г. Інформаційна підготовка вчителя трудового навчання / Г. Нітченко. Освітнянські обрії : реалії та перспективи // збірник наукових праць. – К. : ПІТО, 2007. – № 1(1). – 432 с.

4. Чурсін М. Інформаційні проблеми вищої освіти / М. Чурсін // Наукові записи Тернопільського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. – Тернопіль, 2004. – №5. – С. 74-78.

5. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования / О. А. Абдуллина. – М. : Просвещение, 1990. – 141 с.

6. Григоренко Л. В. Формирование готовности студентов педвуза к профессиональной деятельности в процессе самостоятельной работы : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / Л. В. Григоренко. – Х. : ХГПУ, 1991. – 18 с.

7. Максименко С. Д. Фахівця потрібно моделювати / С. Д. Максименко, О. М. Пелех // Рідна школа. – 1994. – № 3. – С. 68–72.

8. Троцко Г. В. Теоретичні та методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.01 / Г. В. Троцко. – К. : Інститут ПППО, 1997. – 54 с.

9. Лернер П. С. Модель самоопределения выпускников профильных классов средней общеобразовательной школы // Школьные технологии. – 2004. – № 4. – С. 50-63.

10. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення / В. С. Лозниця. – К. : ЕксОб, 1999. – 304 с.

ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Людмила Драгієва

викладач кафедри технологічної і професійної освіти
та загальнотехнічних дисциплін
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

В умовах фундаментальних перетворень, що відбуваються у нашій молодій державі, творчість перестає бути характеристикою окремих особистостей, вона виступає обов'язковим атрибутом будь-якого виду трудової діяльності людини при оптимальній її реалізації. Виникло соціальне замовлення суспільства на творчу особистість, тобто людину, яка має потребу у саморозвитку, самовдосконаленні, здатна думати по-новому, самостійно ставити перед собою цілі, пропонувати нестандартні рішення, чинити опір рутинності, орієнтуватися насамперед на майбутнє [1, с. 4.].

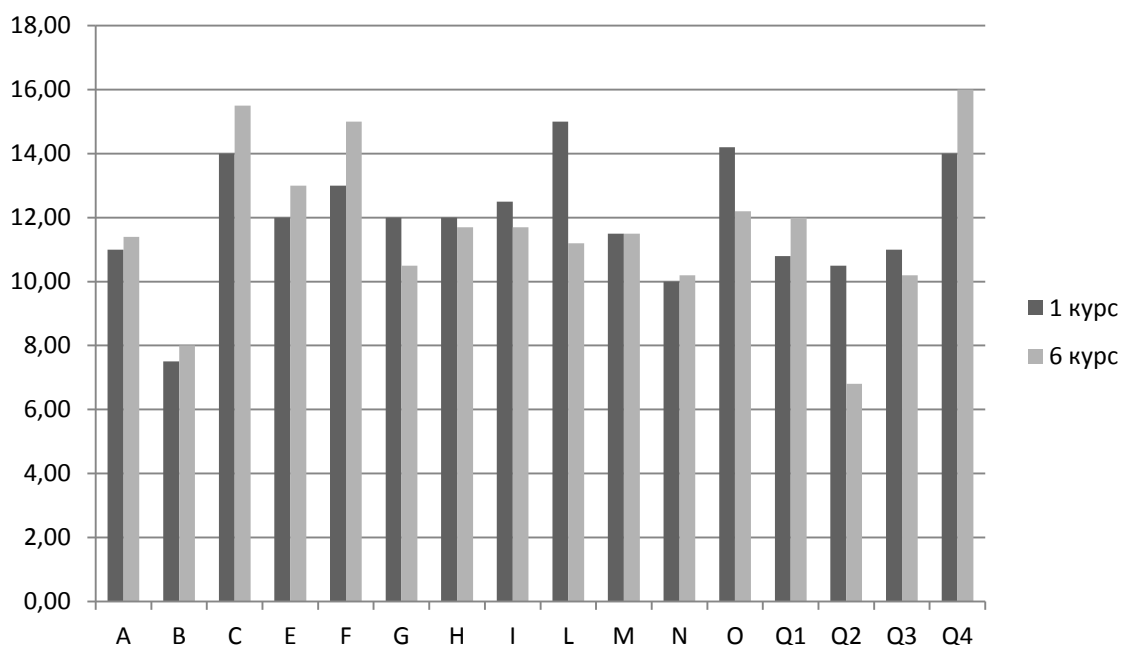
Різноманітні дослідження свідчать, що специфіка професійної діяльності накладає відбиток не лише на безпосередньо професійні мотиви, цінності й установки, але й структуру особистості професіонала. При цьому даний процес починається ще на етапі професійного навчання, задовго до включення у самостійну професійну діяльність. З цієї причини останнім часом спостерігається підвищений інтерес до особистісних характеристик студентів, які навчаються тієї

або інший спеціальності. Особливо актуальними представляються дослідження, побудовані на порівняльному аналізі рівня прояву тих або інших професійно-важливих якостей на різних етапах навчання. По-перше, у подібних експериментах можна виявити глибину й напрямок особистісних трансформацій, що відбуваються в студентів під впливом навчальних курсів. А по-друге, отримана інформація може бути основою для корегувальної роботи зі студентами, поки вони ще не стали самостійно працювати й, отже, поки ще можна запобігти розчаруванню у обраній професій і помилкам, які будуть зроблені на цьому поприщі.

Подібний експеримент ми спробували здійснити за участі студентів 1 і 6 курсу. Основним завданням була спроба виявити основні особистісні характеристики студентів у світлі обраного ними професійного спрямування.

Для дослідження особистісних якостей студентів ми використали тест Кеттела і тест смисложиттєвих орієнтацій.

Результати, отримані при вивченні характерних особливостей студентів, дозволили побудувати усереднені профілі за тестом Кеттела обох груп і виявити найбільш значимі розходження за деякими факторами (див. мал. 1).

Мал. 1. Профілі студентів за тестом Кеттела

Значимий ступінь вірогідності розходжень був виявлений за фактором Q₂ (перевага власних рішень - залежність від групи) 16-ти факторного опитувальника.

Спрямованість характеристикних особливостей за фактором А до позитивного полюса (А⁺) говорить про те, що для студентів першого і шостого курсу характерні багатство і яскравість емоційних проявів, відкритість і готовність до співробітництва.

Студенти першого і шостого курсу показали спрямованість до негативного полюса фактору В. Це свідчить про невміння сконцентрувати увагу на завданні,

«відсторонитися» від емоційних переживань, які заважають вирішувати інтелектуальні завдання.

Спрямованість особливостей за фактором С (сила «Я» – слабкість «Я») до позитивного полюса (С+) припускає, що студенти шостого курсу більшою мірою здатні управляти емоціями й настроєм, виробили особливе вміння знайти їм адекватне пояснення і реалістичне вираження. Студентів, першого курсу відрізняють менш виражені якості визначального даний фактор.

Аналіз результатів за фактором Е показав, що студенти більше прагнуть до самостійності. Для них характерна більш незалежна поведінка.

Високі показники за фактором F (життєрадісний – серйозний), спрямовані до позитивного полюса характеризують студентів першого курсу як людей менш бадьорих, активних, безтурботних ніж студенти шостого курсу.

Більш високі показники за шкалою G у студентів першого курсу говорять про те, що вони більше совісні і високоморальні. Прийнятих правил вони дотримуються не тому, що це вигідно, а тому, що не можуть інакше.

Студенти обох груп виявили високі показники за шкалою H, що говорить про їхню сміливість, емоційну активність, здатність витримувати великі навантаження.

Студенти першого курсу в цілому виявили більш високі показники за фактором I (м'якість, ніжність – суворість, жорсткість), що говорить про те, що вони більше чутливі, тягнуться до інших. У них художнє мислення.

Спрямованість особливостей за фактором L (підозрілий – довірливий) до позитивного полюса (L+) у студентів обох груп свідчить про підозрілість, недовіру й насторожене відношення до інших. У колективі вони тримаються розрізнено, із заздрістю ставляться до успіхів інших, уважають, що їх недооцінюють, не визнають їхні досягнення. Однак, у студентів зі першої групи ці якості більше виражені.

Високі показники за шкалою M говорять про те, що студенти першого курсу – люди з розвиненою уявою, більш мрійливі й трохи неухажні, ніж студенти шостого курсу..

Студенти першої й другої груп виявили спрямованість особливостей за шкалою N до позитивного полюса (N+). Це говорить про те, що вони - люди проникливі, схильні до пошуку логіки, у вчинках, емоційних реакціях навколишніх і власних переживаннях.

Високі показники за фактором O (гіпотимія – гіпертимія), спрямовані до позитивного полюса, говорять про схильності студентів першого курсу до самозвинувачень. Вони незмінно чимось стурбовані, мають дурні передчуття, схильні до самодокорів, недооцінюють свої можливості, принижують свою компетентність, знання й здатності. У загальному підсумку вони замкнуті й відособлені. У студентів шостого курсу ці якості менш виражені.

Аналіз результатів за фактором Q₁ (радикалізм – консерватизм) показав, що для студентів першого курсу більше характерні різноманітні інтелектуальні

інтереси, прагнення до одержання інформації з різних областей знання, схильність до експериментування, ніж для студентів шостого курсу (Q₁₊). Студенти другої групи більшою мірою довіряють авторитетам.

Аналіз результатів за фактором Q₂ (p = 0,025) показав, що студенти першого курсу незалежні, самостійні, за власною ініціативою не шукають контакту з навколишніми, воліють робити все самі: самі приймають рішення, самі домагаються їхнього виконання, самі несуть відповідальність. Вони не мають потреби у схваленні й підтримці з боку.

У другої групи більше виражена схильність працювати й приймати рішення разом з іншими людьми. Підтримка й схвалення для них багато в чому вирішальний фактор (Q₂₋).

Більш високі показники в студентів першої групи за шкалою Q₃ спрямовані до позитивного полюса (Q₃₊) говорять про їхню організованість, уміння контролювати себе, завзято добиватися поставленої мети.

Аналіз результатів за фактором Q₄ (напружений – незворушний) свідчать про напруженість, заклопотаність незадоволеності прагнень. Студенти другої групи більш напружені, емоційно нестійкі, дратівливі й нетерплячі.

Таким чином, для студентів 1 курсу характерні наступні індивідуально-психологічні особливості: відкритість, легкість у спілкуванні, неухажність, емоційна стійкість, самовпевненість, схильність до лідерства, життєрадісність, безтурботність, акуратність, сміливість або навіть зухвалість, чутливість, підозрілість, розвинена уява, мрійність, уразливість, уміння підкорятися правилам, напруженість, заклопотаність планами.

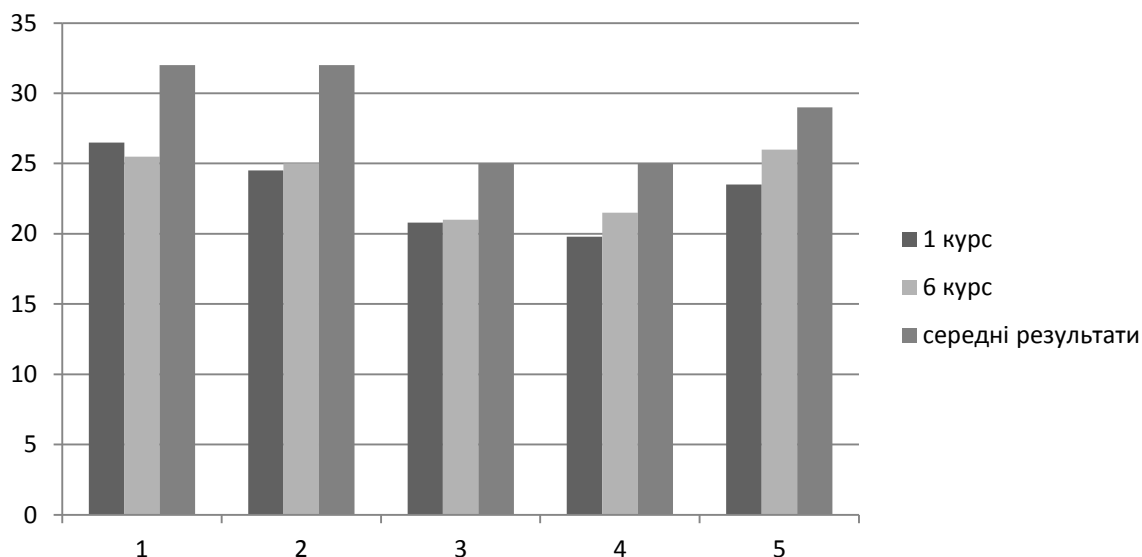
Магістранти виявили наступні індивідуально-психологічні особливості: відкритість, менш виражену здатність до логічного мислення, емоційну стійкість, спокій, самовпевненість, схильність до лідерства, непоступливість, життєрадісність, безтурботність, совісність, акуратність, сміливість, підозрілість, розвинена уява, мрійність, тактовність, невпевненість у своїх силах, настроєність на зміни, вільнодумство, залежність від групи, несамостійність, уміння тримати себе під контролем, підкорятися правилам, напруженість.

Якщо звернутися до списків виділених студентами 1 курсу привабливих і небажаних якостей особистості викладача технологій (додаток Б), на підставі сказаного можна зробити висновок, що в такий спосіб доброта (+), чуйність (+), чарівність (+), вироджується в злість, яка має захисний характер, (-), нервозність (-) або в байдужість (-), неухажність до оточення (-), і так далі.

Студенти 6 курсу не бачать негативних рис своєї професії. Серед позитивних рис професії викладача вони вказують терпіння, цікавість, знання своєї справи, наполегливість, цілеспрямованість, інтерес.

Показники за тестом СЖО виявили, що студенти першої групи мають низьку свідомість життя, ніж студенти другої групи (мал. 2). Достовірних розходжень за тестом СЖО виявлено не було.

Отже, нами виявлена сумна тенденція. Результати проведеного аналізу вимагають розробки адекватних заходів щодо боротьби з такою «антипрофесійною» професіоналізацією. Зовсім очевидно, що людина, у структурі особистості якої домінування майже у два рази більше, ніж дружелюбності, не зможе працювати викладачем.

Мал. 2. Профілі студентів за тестом СЖО

У якості інструментарію оцінки сформованості творчого потенціалу особистості був використаний самоактуалізаційний тест Е. Шострема (модифікований).

Відповідно до логіки побудови розглянутої методики був отриманий якісний аналіз рівня сформованості творчого потенціалу студентів через оцінку рівня самоактуалізації особистості, який показав, що практично по всіх шкалах рівень його розвитку перебуває на критичному й тривожному рівнях, по шкалі самосприйняття (тривожний і припустимий).

Це дозволяє намалювати такий портрет студента – майбутнього викладача технологій:

Студент не завжди здатний пережити дійсний момент свого життя у всій повноті, іноді він сприймає його як фатальний наслідок минулого або підготовку до майбутнього «справжнього життя», тобто не бачить своє життя цілісним. Інститут для нього не справжнє життя, а підготовка до нього. Йому властивий високий ступінь залежності, конформність. Він побоюється бути відкритим до ситуації, зневажати зразками й звичками, якщо вони не придатні для рішення конкретної проблеми. Діє переважно за еталоном, якщо такого не виявляє, то воліє йти від рішення ситуації.

Ступінь гнучкості в реалізації своїх цінностей і здатність швидко реагувати на аспекти ситуацій, що змінюються, не високі. Він не завжди може миттєво відібрати з минулого необхідні знання, установити їх «присутність» у сьогоднішній

проблемі. Йому не вистачає вмінь для вивчення природи проблеми, її зв'язків, структури. Тому він не відкриває відповідь на питання зсередини самої проблеми, найбільше на що здатний, це винаходити відповідь методом «проб і помилок». А оскільки цей метод неефективний, то студент шукає інші шляхи. Подібну стратегію рішення проблем важко визнати адекватною конкретної ситуації.

Студент не завжди здатний об'єктивно оцінити свої достоїнства, здатності. Звідси проблеми неадекватності самооцінки й нездатності до рефлексії власної діяльності.

Таким чином, потрібно розробляти і апробувати комплексні програми підготовки майбутніх викладачів технологій для системи вищої освіти, охорони здоров'я й соціального обслуговування.

Реалізація комплексної програми підготовки передбачає актуалізацію та узгоджену інтеграцію питань збереження і зміцнення здоров'я суб'єктів освітнього процесу у змісті психолого-педагогічних дисциплін; наповнення навчально-професійної, навчально-дослідницької, наукової діяльності студентів здоров'я творчим змістом; організацію самостійної діяльності студентів із самовиховання, саморозвитку, самооздоровлення; розробку і втілення у практику підготовки майбутніх учителів психолого-педагогічного тренінгу, спрямованого на самопізнання, особистісне зростання, гармонізацію Я-концепції, розвиток умінь саморегуляції емоційних станів, а також відповідним чином організовану педагогічну практику студентів [3]. Тож, вихідним моментом програми має стати так званий «портрет випускника». Узагальнений образ фахівця має бути заданий, насамперед, сферами його працевлаштування. Саме вони визначають необхідний і достатній набір професійних умінь і навичок, рівень і глибину теоретичної й загальнокультурної підготовки, і, звичайно ж, особистісні й індивідуальні характеристики, важливі для педагога. Компоненти портрета стають своєрідними «точками росту» для всіх навчальних заходів.

Щоб професійно грамотно проаналізувати й практично сприяти «створенню Людини», студенти мають фундаментально вивчати класичні теорії, освоювати діагностичні, корекційні і розвиваючі методики.

Друга лінія підготовки передбачає практичне оволодіння майбутніми викладачами спеціальними навичками й уміннями безпосередньо в освітніх установах різних типів і видів. У цьому зв'язку найважливішим компонентом професійної підготовки є педагогічна практика в освітніх установах, під час якої, починаючи вже з першого курсу, студенти мають реальну можливість прикласти теоретичні знання до вирішення конкретних життєвих проблем.

Література:

1. Дмитрієва С. М. Методи дослідження творчих здібностей школярів / С. М. Дмитрієва, Н. В. Гаврилова. – Житомир, 2002. – 40 с.
2. 16 факторный личностный опросник Р. Б. Кеттелла. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://psycabi.net/testy/293-16-faktornyj-lichnostnyj-oprosnik-r-b>

kettella-metodika-mnogofaktornyj-oprosnik-kettella-test-kettela-187-voprosov-test-ketela-16-pf

3. Мешко Г. М. Комплексна програма підготовки майбутніх учителів до збереження і зміцнення професійного здоров'я / Г. М. Мешко. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ardup/2013_1/

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ И ТЕХНОЛОГИЙ

Олександр Жарко

магістрант факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності
Ізмаїльський держаний гуманітарний університет
Науковий керівник – к. пед. н., доцент О.М. Букатова

Изменение условий общественной жизни на современном этапе развития Украины приводит к широким возможностям развития образования, культуры и науки. Это требует коренных реформ в процессе обучения, применению методов обучения, которые бы помогали активизировать познавательную активность и трудовую деятельность, развивать воображение, мышление, технические, художественные и творческие способности.

Данные обстоятельства вызывают новые требования к учителю трудового обучения и технологий. На него возлагаются особые задачи по обеспечению подготовки гармонично развитой личности, носителя культурного наследия народа, человека способного к творческой деятельности в области искусства, науки и техники. Именно поэтому задачей современного учителя трудового обучения и технологий является использование его умений и знаний для качественного и своевременного преподавания материала ученикам.

Анализ исследованных источников показывает, что данной проблемой занимаются такие ученые В. А. Виноградов, Р. С. Гуревич, А. Н. Коберник, В. К. Сидоренко, С. М. Яшанов и другие.

Цель данной статьи состоит в анализе методов повышения познавательной активности при подготовке будущего учителя трудового обучения и технологий.

Педагогический словарь под редакцией М. Д. Ярмаченка [3, с. 7] приводит следующее определение активности – свойство личности, которое проявляется в деятельном инициативном отношении к окружающей среде и самой себя.

Активность будущих учителей трудового обучения и технологий проявляется через вопрос, стремление думать, познавательную самостоятельность в процессах восприятия, понимания и творческого применения.

К критериям сформированности активности будущих учителей трудового обучения и технологий относятся: энергичность, действенность, инициативность, добросовестность, самостоятельность, интерес, воля, осознание действия, настойчивость в достижении цели и творчество.

Благодаря этим качествам можно проследить процесс повышения активности будущих учителей трудового обучения и выделить три уровня их активности в учебной деятельности:

1. Низкий – преподаватель сообщает знания, а студент записывает и воспроизводит.

2. Средний – задачи решаются совместно с преподавателем и студентами; студенты вовлечены в частичный поиск, при этом они проявляют эпизодический интерес к работе, элементы самостоятельности и творчества.

3. Высокий – студенты осуществляют активный поиск ответа, проявляют устойчивый интерес, предлагают собственные способы решения задач.

В процессе обучения будущих учителей трудового обучения и технологий акцентируют важность именно познавательной активности.

Под познавательной активностью понимают сложное интегральное образование личности, что имеет мотивационные, операционные и результативные компоненты.

Ученые выделяют три уровня познавательной активности будущих учителей трудового обучения и технологий:

1. Репродуктивно-повторяющаяся – с ее помощью опыт деятельности одного человека накапливается благодаря опыту другого.

2. Поисково-исполнительная – она предусматривает такую степень самостоятельности студентов, которая позволяет понять задачи и найти средства ее решения без посторонней помощи.

3. Творческая – позволяет студенту самостоятельно ставить определенную задачу и выбирать оригинальные, нестандартные пути ее решения.

Они взаимосвязаны, а переход к следующему реализуется определенными методами.

Под методами активизации познавательной активности понимают совокупность приемов и способов психолого-педагогического воздействия на студентов, направленных на развитие самостоятельного мышления, активизацию их познавательной деятельности, формированию умений и навыков нестандартного решения проблем. [2, с. 78]

Уместно применение такого метода как лекция. Следуя современным требованиям она должна формировать интерес и стремление к учению, активизировать учебно-познавательную деятельность студентов, способствовать обмену знаниями, опытом и чувствами. Поэтому следует применять следующие виды лекций:

- лекция «диалог с аудиторией» – применяется для активного привлечения студентов к усвоению учебного материала. Она предполагает непосредственный

контакт преподавателя с аудиторией, что позволяет сосредоточить внимание студентов на наиболее важных вопросах темы, определить темп изложения учебного материала.

Достигается это разными приемами (информационные или проблемные вопросы в аудитории). Данная лекция содержит в себе элементы диалога;

- лекция с использованием техники обратной связи проводится при наличии специально оборудованных аудиторий для программированного обучения;

- лекция «анализ конкретной ситуации» – напоминает лекцию-дискуссию. Вследствие коллективного обсуждения преподаватель делает выводы и акцентирует внимание полученных знаниях;

- лекция с заранее запланированными ошибками – предполагает заложение в ее содержание определенного количества ошибок содержательного или методического характера. Задачей студентов является выявление ошибок, их конспектирование и объявления в конце лекции. Ошибки анализируются и исправляются вместе с преподавателем. Кроме того преподаватель заранее готовит описание ошибок и предъявляет их студентам.

Наряду с лекционным методом широко используют методы рассказа, беседы, объяснения, вспомогательной литературы, использования средств информации (журналов, газет, телепередач) и их обсуждение. Это позволяет воспитывать у студентов критическое отношение к информации, обогащать и пополнять свои знания. Словесные методы эффективно применять при сочетании с наглядными методами: использование таблиц, схем, графиков, магнитофонных записей, компьютеров.

Важное место в развитии познавательной активности будущих учителей трудового обучения и технологий отводят активным методам обучения, к которым относят те, что:

- специально ориентированы на развитие самостоятельности студентов как субъектов учебно-познавательной деятельности (викторины, аукционы, самостоятельные исследовательские задачи, творческие работы, деловые игры, дебаты, взаимообучения, пресс-конференция, брейн-ринг и т.д.);

- интенсифицируют процесс обучения (проблемная лекция, эвристическая беседа, дискуссия, ролевые игры, диалог, проблемное изложение, проблемное задание, мозговой штурм и т.д.);

- органично сочетаются в единый процесс обучения (метод проектов, индивидуальный образовательный проект, исследовательские задачи, рефераты, творческие изделия и т.д.).

Реализация повышения познавательной активности будущих учителей трудового обучения и технологий невозможна без применения методов, основанных на диалоге, ситуациях выбора, моделировании, свободного обмена мнениями, авансированием успеха. Такие методы называют интерактивными.

Интерактивные методы обучения – это такие способы взаимосвязанной деятельности, когда обучение происходит во взаимодействии преподавателя и студентов с целью совместного решения учебных задач, развития личности студента.

Исходя из требований современного образования необходимо обеспечить студентам именно творческое развитие, приобретение ими навыков научно-практической и опытно-поисковой деятельности.

Творчество – процесс создания человеком объективно и субъективно качественно нового с помощью специальных творческих процедур.

Для развития творческих способностей студентов применяют педагогические технологии, основанные с проблемными методами обучения (проблемное изложение знаний, поисковый, исследовательский метод).

Для приобретения навыков научно-практической и опытно-поисковой деятельности применяют различные методы, среди которых метод прогнозирования, метод моделирования, метод творческих заданий, метод проектов, метод исследовательских задач, аналитический метод, метод наблюдений, метод эксперимента, метод лабораторных и практических работ.

Следует отметить, метод проектов и исследовательский метод. Эти методы построены на познавательном интересе. Оба направлены, в первую очередь, на развитие у студентов творческих способностей: исследовательский метод направлен на развитие творческих способностей в области теоретического мышления, а метод проектов – на развитие мышления технического, которое опирается на науку [1, с. 332].

Активизируя познавательную деятельность студентов формируются готовность и способность к применению знаний в нетипичных жизненных ситуациях, видение новой функции объекта и его структуры, видение альтернативного решения, нахождение нового способа решения проблемы, крайне необходимые для профессиональной деятельности учителя трудового обучения и технологий.

Література:

1. Ващенко Г. Загальні методи навчання / Г. Ващенко. – К. : Українська видавнича спілка, 1997. – 441 с.
2. Наволокова Н. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Н. Наволокова. – Харків : Основа, 2012. – 176 с.
3. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН України Яремченка М.Д. – К. : Педагогічна думка, 2001. – 321 с.

ФОРМИРОВАНИЕ ЭРГОНОМИЧНОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ И ТЕХНОЛОГИЙ В ПРОЦЕССЕ ЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Михайло Кіріюглу

магістрант факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності
Ізмаїльський держаний гуманітарний університет
Науковий керівник – к.пед.н., доц. Букатова О. М.

Сегодня в Украине уделяется много времени формированию эргономической культуры специалистов. Знания основ эргономической науки необходимы всему педагогическому персоналу, особенно учителям трудового обучения и технологий.

В современном педагогическом образовании формирование эргономической культуры будущего учителя трудового обучения и технологий в системе его профессиональной подготовки связано с обучением эргономике и дисциплин эргономического направления.

Курс эргономики имеет ярко выраженный междисциплинарный характер, неограниченный резерв для формирования общеучебных и интеллектуальных умений, творческого мышления, новой методологии получения студентом учебных знаний.

Анализ последних исследований и публикаций показал, что данной проблемой занимаются следующие ученые В. П. Вовкотруб, В. П. Зинченко, А. А. Крылов, К. Маррел, А. Молибог, В. М. Мунипов, В. М. Наумчик, В. П. Нестеренко, В. К. Свеклы и С. А. Сброшенная, С. А. Скидан, Л. А. Сидорчук.

В статье исследованы проблемы формирования эргономической культуры будущих учителей трудового обучения и технологий в процессе профессиональной подготовки.

Феномен личности позволяет обосновать эргономическую культуру из материального и социального уровней, соотнести с понятием «ценность»: эргономическая культура общества и эргономическая культура человека; технологичность как наличие механизмов приспособительные-преобразовательных отношений в системе «человек – техника – среда»; производительность и работоспособность как творческий характер бытия; стереотипность как способность воспроизведения норм и ценностей.

Ергономизация образования позволяет выявить ее специфику, которая заключается в «профессионализации» сущностной функции человека – передача социального и культурного опыта, накопленного человечеством, и соответственно в формировании культуuroобразующей функции учителя. Профессиональная деятельность на основе эргономического подхода связана с преодолением профессиональной ограниченности, способностью рассматривать узкие профессиональные вопросы в пределах широких, философско-методологических и социально-культурных позиций.

Содержание и динамика мотивационно-ценностного отношения личности учителя трудового обучения и технологий к эргономичной деятельности, высокая профессиональная компетентность и общая культура личности еще не является гарантией добросовестной, а тем более творческой и самоотверженной работы учителя трудового обучения и технологий [4, с. 76]. В реальной эргономичной деятельности профессиональные и нравственные качества учителя трудового обучения и технологий оказываются в единстве с педагогической моралью. Настоящий профессионализм пронизан этическим смыслом – пониманием своего долга, чувством ответственности, осознанием социального назначения профессиональной деятельности. Успех дела является следствием проявления высоких профессионально-нравственных качеств учителя трудового обучения и технологий, выражением его целостного образа [1, с. 215].

Объективное единство общекультурного, социально-нравственного и эргономичного развития личности учителя трудового обучения и технологий, которая заложена в профессиональной цели педагогического образования и составляет ее специфику, обусловила необходимость введения понятия «эргономичная культура», которая является основой такого развития.

Эргономичная подготовка студентов должна быть неразрывно связана с формированием их нравственности и ответственности за свои действия и поступки, развитием культуры труда, культуры безопасности, общения и сотрудничества, с личностным восприятием этических и эстетических норм в современной информационной среде. Динамизм и уровень развития процессов эргономизации общества и образования, диссонируя с отставанием и инерционностью духовно-нравственного развития личности, требуют переосмысления и обновления в целевых и содержательных установках эргономичной подготовки личности.

Следует отметить, что для современного периода характерен интегральный, социальный феномен, который В. С. Библер называет «социумом культуры». Культура из маргинального явления общественной жизни все больше тяготеет в эпицентр современного бытия, где одновременно существуют ценности восточной и западной культуры, образования и т.д. Культурные спектры имеют смысл друг друга в диалоге нашей реальной сегодняшней сознания. Это проблема не только мышления, но и действительного бытия каждого современного человека. Человек ближайшего будущего будет поставлена перед необходимостью выбора своего социума культуры, в котором она и начнет реализовать свое духовное самоопределение [1, с. 260].

В выборе этого важную роль играет эргономичная культура. Она характеризует внутреннее богатство личности, уровень развития его духовных потребностей и способностей, интенсивность их отражение в творческой практической деятельности. Наконец, по своей сути эргономичная культура выражает эргономичные ценностные ориентации личности. Иначе говоря, эргономичная культура – это прежде всего гармония культуры знания, культуры труда, культуры ощущения, культуры общения и творческой действия.

Поэтому эргономичную культуру учителя рассматривают как необходимое совокупность общечеловеческих идей и ценностей, профессионально-эргономических ориентации и качеств индивида, универсальных способов познания и эргономических технологий педагогической деятельности. Наличие такой культуры позволяет учителю трудового обучения и технологий изучать и диагностировать уровень развития воспитанников, понимать их, вводить в мир культуры, организовывать духовно насыщенную совместной деятельности.

Специфика эргономичной образования, связанная с реализацией культуротворной функции учителя трудового обучения и технологий, требует культурологического подхода к формированию содержания профессиональной подготовки. А это предполагает реализацию двух основных условий. Первое условие – отбор такого содержания, обеспечивающий развитие личности будущего учителя трудового обучения и технологий во всей совокупности его индивидуально-психологических особенностей, духовных потребностей и социально-этических качеств, составляющих содержания его собственного образования. Второе условие – определение содержания конкретной сферы социального опыта, который впоследствии станет сущностью и содержанием его профессионально-эргономичного взаимодействия с воспитанниками.

Содержание эргономичного образования в соответствии с этими условиями должно быть направлено прежде всего на широкую общекультурную подготовку. Реализация первого условия предполагает внедрение знаний в контекст общечеловеческой культуры, а второй – углубленное изучение в этом контексте отрасли знаний, которая соответствует профессионально-эргономичной направленности. Таким образом, культурологический подход к формированию содержания профессиональной направленности эргономичной культуры обуславливает погружения будущего учителя трудового обучения и технологий в контексте общечеловеческой культуры во всем его своеобразии. Практическая эргономика основывается на общей образованности личности педагога. Итак, общекультурный компонент содержания эргономичной образования должно занимать одно из ведущих мест в структуре подготовки и деятельности учителя трудового обучения и технологий. Основным средством реализации культурологического подхода является эргономичное воспитание в содержании педагогического образования.

Проблема подготовки будущих учителей трудового обучения и технологий в области педагогической эргономики с практической точки зрения характерна следующим. Дисциплины эргономичного цикла тесно связаны с практикой. Эргономизация образования предполагает становление эргономики технологической среды с архитектурой учебно-познавательного пространства, учитывает взаимодействие учащихся, педагогов и администрации и использования технических средств обучения. Основой учебной деятельности являются внешние и внутренние информационные процессы. Внешние процессы характеризуют взаимосвязь преподавателя и студента с источником информации, в том числе с

техническим. Внутренние же процессы характеризуют психофизиологический аспект обучения – психические процессы восприятия, обработки и хранения студентом информации [2]. Для педагогической эргономики важно взаимодействие человека, который учится, и источников информации, на фоне которых происходит преподавательская и учебная деятельность. Объективный аспект этого взаимодействия зависит от физических характеристик источников информации, а субъективный – от свойств анализаторов реципиента, которые подвергаются раздражению источниками информации.

Практические аспекты подготовки будущих учителей трудового обучения и технологий к профессиональной деятельности в условиях эргономизации образования необходимо рассматривать не только в пределах дисциплин эргономичного направления, но и во время обучения будущих педагогов специальным дисциплинам; в научно-исследовательской работе студентов. Эргономика так или иначе связана со всеми науками, предметом исследования которых является человек как субъект труда, познания и общения. Ближайшей для нее отраслью является педагогическая психология, задача которой – изучение и проектирование внешних средств и внутренних способов трудовой деятельности человека. Эргономика не может абстрагироваться от проблем взаимосвязи человека с условиями, процессом и орудиями труда, которые являются предметом изучения психологии труда [3, с. 73]. Она тесно связана с физиологией труда – специальным разделом физиологии, посвященным изучению изменений функционального состояния организма человека под влиянием его рабочей деятельности и физиологическому обоснованию научной организации его трудового процесса, способствует длительной поддержке работоспособности человека на высоком уровне. Эргономика использует данные гигиены труда, которая является разделом охраны труда, изучающей влияние производственной среды и трудовой деятельности на организм человека и разрабатывает санитарно-гигиенические мероприятия по созданию здоровых условий труда. Эргономика по своей природе занимается профилактикой охраны труда, предусматривает комплекс правовых, организационных, социально-технических, экономических и санитарно-гигиенических мероприятий, направленных на обеспечение безопасности труда и сохранения здоровья работников.

Без учета целевых, содержательных и процессуальных характеристик учебно-воспитательного процесса во время обучения дисциплинам эргономичного направления в педагогическом учреждении невозможно преодолеть указанные противоречия и решить проблему формирования целостной эргономичной культуры, что является основой общечеловеческой культуры и способствует гармоничному сочетанию профессионального и личного будущего учителя трудового обучения и технологий, интеграции индивидуально и социально значимых ценностей и т. д.

Таким образом, можно сделать вывод, что формирование эргономичной культуры будущего учителя трудового обучения и технологий в процессе

профессиональной подготовки выходит за рамки дисциплин эргономичного направления и требует комплексного подхода. В условиях эргономизации обучения ее формирование необходимо рассматривать в ракурсе цикла специальных дисциплин, наук, предметом исследования которых является человек как субъект труда, познания, общения и должна занять одной из приоритетных мест в формировании профессиональных качеств педагога.

Література:

1. Библер В. С. От наукоучения – к логике культуры: два филос. введения в двадцать первый век / В. С. Библер. – М. : Политиздат, 1990. – 413 с.
2. Вовкотруб В. П. Теоретичні та методичні основи реалізації вимог ергономіки навчального фізичного експерименту: Дис. д-ра пед. наук: 13.00.02 / В. П. Вовкотруб. – К., 2007. – 18 с.
3. Зинченко В. П. Методологические основы психологии / В. П. Зинченко, С. Д. Смирнов. – М. : МГУ, 1983. – 164 с.
4. Сидорчук Л. А. Формування ергономічної культури як механізму особистісно-професійного розвитку майбутнього вчителя / Л. А. Сидорчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2008. – № 8. – С. 75-80.

ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ

Ольга Коваль

магістрантка факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – к.пед.н., доц. Смирнова І. М.

В умовах реформацій сучасного українського суспільства, переходу до нових стандартів освіти і виховання підростаючого покоління, загострення міжетнічних відносин, стає актуальним пошук нових шляхів удосконалення виховного процесу в контексті формування ціннісного ставлення школярів до оточуючого світу.

Першочергове значення у вирішенні цієї проблеми належить загальноосвітнім навчальним закладам, які здатні швидко реагувати на суспільні запити, інтереси та потреби молоді, вимоги держави щодо освіти і виховання особистості, а також мають передумови для підвищення ефективності виховного процесу з метою формування вихованості учнів. Український народ, згідно з Конституцією, є полі етнічним утворенням, саме тому перед педагогами постає актуальне завдання: формування культури міжетнічних стосунків у школярів,

прагнення жити в мирі та злагоді задля благополуччя нашої держави, формування ціннісного ставлення до навколишнього світу [3].

Питання морального виховання та формування ціннісного ставлення школярів до навколишнього світу стало предметом ряду досліджень. Зокрема, психологічні механізми та закономірності морального виховання учнів розкрито в дослідженнях психологів: І. Беха, Т. Ващенко, М. Іванчук, Ю. Приходько та ін. Проблему формування ціннісного ставлення, культури поведінки школярів на основі загальнолюдських моральних цінностей на сучасному етапі вивчали Л. Бондар, С. Волкова, Г. Іванова, В. Караковський, В. Кукушин, Н. Мойсеюк, В. Перепелиця, П. Щербань.

Національний аспект у розвитку теорії морального виховання охарактеризовано Г. Ващенко, О. Вишневським, В. Кузем, М. Стельмаховичем, Ю. Руденком. Технологічний підхід у навчально-виховному процесі обґрунтовано Л. Маленковою, О. Пехотою, Л. Шульгою. Особистісно зорієнтований підхід в організації виховної роботи школярів досліджували І. Бех, О. Бондаревська, В. Бучківська, К. Чорна, І. Якіманська.

Отож, визначена проблема частково представлена в наукових дослідженнях та публікаціях, саме тому констатуємо необхідність висвітлення її теоретичних аспектів та виділення перспективних завдань діяльності навчальних закладів.

Мета написання статті – обґрунтування ролі морального виховання у формуванні ціннісного ставлення старшокласників до навколишнього світу.

У Концепції національного виховання серед основних принципів, які мають бути враховані при організації виховної роботи, визначено принцип полікультурності виховання, який передбачає введення школяра у світ культури українського народу, як складової загальнолюдської культури, формування полікультурної компетенції, як системи культурологічних знань, загальнолюдських та національних цінностей, набуття вмінь позитивної міжетнічної, міжкультурної взаємодії та відкритості до інших народів [2].

Від розв'язання проблем виховання молодого покоління значною мірою залежить майбутнє української нації. Виховання, насамперед, спрямоване на засвоєння системи суспільних цінностей, норм, правил, на становлення духовно збагаченого громадянина, здатного відстоювати інтереси своєї держави. Нині існують неоднозначні погляди на зміст виховного процесу та його складові, що доводить багатоаспектність окресленого питання в умовах полі етнічного середовища. Зокрема, термін «моральне виховання» тлумачиться як: процес формування принципів загальнолюдської моралі (Н. Волкова); процес становлення системи моральних цінностей (Г. Іванова, В. Кукушин); корекція поведінки, виправлення бажань і почуттів, культивування чеснот на рівні мотивів діяльності (В. М. Карагодін); цілеспрямований процес організації та стимулювання різнобічної діяльності учнів, їх спілкування (О. Скрипченко).

Отже, моральне виховання означає процес і результат цілеспрямованої виховної діяльності педагога, яка передбачає формування моральних якостей,

адекватної моральної поведінки та вчинків школярів у різноманітних життєвих ситуаціях. Метою виховної роботи є формування громадянських якостей, позитивного ставлення до Батьківщини, родини, культури, звичаїв, традицій та обрядів українського та інших народів. Моральне виховання враховує національний характер, звичаї, традиції українського народу, ґрунтується на системі моральних якостей та цінностей, які засвоюються особистістю з раннього віку і визначають її моральну діяльність, поведінку та сформованість ціннісного ставлення до оточуючих у майбутньому [4].

Враховання особливостей морального розвитку учнів старшого шкільного віку є визначальним в організації виховної роботи в контексті формування ціннісного ставлення до навколишнього світу. Старшокласники, за трактуванням Л. Кольберга, знаходяться на пост конвенційному (принципальний, або автономний) рівні морального розвитку, який характеризується тим, що учні намагаються з'ясувати та встановити для себе універсальні моральні цінності, у своєму ставленні до навколишнього світу орієнтуються на універсальні загальнолюдські етичні принципи справедливості, добра, взаємності, рівності [5].

Важливою умовою ефективності виховної роботи у контексті морального становлення є прогнозування результату виховного впливу, тобто моральної вихованості учнів. Під моральною вихованістю ми розуміємо певну властивість особистості, яка визначається наявністю і ступенем сформованості комплексу моральних якостей, що відображають розвиток особистісних характеристик, ставлень до оточуючого середовища, а також моральної поведінки.

Одним із важливих компонентів моральної вихованості школярів є мотиваційно-ціннісний, який передбачає наявність системи мотивацій для здійснення позитивних вчинків, а також сформованість ціннісного ставлення до навколишнього світу, яке в свою чергу охоплює наступні напрями:

- ставлення до себе (адекватна самооцінка: бачення власних переваг та недоліків, готовність працювати над вирішенням проблем самовиховання, самовдосконалення);
- ставлення до друзів, однолітків (вміння розуміти та співчувати, готовність допомогти, проявити терпимість до недоліків інших, здатність пожертвувати своїми переконаннями, інтересами заради друга);
- ставлення до старших (батьків, вчителів), незнайомих людей (уважне ставлення до старших та оточуючих людей незалежно від обставин, вияв поваги до батьків, учителів);
- ставлення до праці та громадських доручень (виконання запропонованого громадського доручення, надання допомоги батькам);
- ставлення до природи (прояв любові та поваги до природи, активне піклування про її збереження, відчуття єдності з природою).

В умовах полі етнічного середовища зміст виховання в закладах освіти необхідно уточнити шляхом врахування окремих аспектів позитивного ставлення до:

- себе як представника певної етнічної групи і учасника міжетнічних стосунків;
- поліетнічності української держави та членів різних етнічних груп;
- міжетнічних відносин як важливого показника ефективної внутрішньої політики України;
- культурних надбань власної нації та культури інших етнічних груп, які входять до складу української нації.

Зазначені ціннісні позиції виступають основою для набуття системи переконань старшокласниками, характеризують їх внутрішню позицію у полі етнічному середовищі, трансформуються в особистісні цінності, і, як наслідок, сприяють формуванню культури міжетнічних відносин.

Розгляд окремих аспектів становлення ціннісного ставлення старшокласників до навколишнього світу в умовах полі етнічного середовища дозволив сформулювати найважливіші завдання діяльності сучасних загальноосвітніх закладів:

1. Сприяти одержанню школярами знань про поліетнічний склад українського суспільства, нормативно-правові документи, які регулюють міжетнічні відносини.

2. Створення необхідних умов для усвідомлення учнями старших класів культурних особливостей етносів, які входять до складу української нації, норм та правил поведінки в полі етнічній групі.

3. Формування у старшокласників системи стійких мотивів, стимулювання інтересу до вивчення культурних здобутків різних етнічних груп.

4. Розвиток активності в призмі етнонаціональної ідентифікації, готовність відстоювати етнічну приналежність, а також приймати компромісне рішення.

5. Набуття старшокласниками навичок спілкування та толерантної взаємодії з представниками інших етнічних груп.

6. Стимулювання старшокласників до вдосконалення набутих умінь у полі етнічному середовищі і поширення знань у контексті етнокультурних здобутків.

Здійснення виховної роботи з метою формування адекватного ставлення до навколишнього світу можливе за умови врахування комплексного підходу, який передбачає створення особливого середовища, що є передумовою розвитку здатності до естетичного освоєння дійсності. Таким чином зазначимо, що формування ціннісного ставлення старшокласників до навколишнього світу в умовах полі етнічного середовища є не лише завданням морального виховання, а й невід'ємною складовою його змісту, важливим показником результативності виховної роботи в навчальних закладах, що передбачає водночас естетичні прояви у поведінці школярів.

Література:

1. Вікова та педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук. – К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К. : Право, 1996. – 55 с.
3. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – № 6. – С. 18-25.
4. Руденко Ю. Українська козацька педагогіка / Ю. Руденко, О. Губко. – К. : МАУП, 2007. – 384 с.
5. Kolberg L. Continuities and Discontinuities in Childhood and Adult Moral Development / L. Kolberg, K. Kramer // Human Development. – 1969. – № 12. – 444 p.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З РЕМОНТУ АВТОМОБІЛІВ ЗАСОБАМИ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Андрій Кононенко

аспірант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Конкуренція на ринку праці потребує якісної професійної підготовки майбутніх робітників, упровадження інноваційно-освітніх технологій, пошуку оптимальних засобів досягнення кінцевої мети навчання. Особливої уваги заслуговує автомобільна промисловість і автосервіс, тому що ці галузі є найбільш привабливими для економічного потенціалу нашої держави. Як свідчать дані Урядового порталу, автомобільним транспортом перевозиться близько 85% пасажирів та 25% вантажів від загальної кількості перевезень усіма видами транспорту України [1].

Зазначимо, що на сьогоднішній день значно підвищились вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців з ремонту автомобілів; їх підготовка у професійно-технічних навчальних закладах є не тільки процесом оволодіння кожною окремою загальнотехнічною та фаховою дисципліною при реалізації навчально-виховного процесу ПТНЗ, а й створення наукового базису отриманих знань, що є важливою передумовою вирішення складних виробничих завдань сучасної української освіти. Нормативно-правова база Міністерства освіти і науки України визнає саме впровадження нових інформаційних технологій основним видом активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів ПТНЗ й ґрунтовним інструментом виконання освітніх завдань української держави [3]. Методологічне питання організації роботи учнів ПТНЗ з новими інформаційними технологіями завжди було й лишається важливим для фахової професійної освіти ПТНЗ. Ускладнення вузлів та систем автомобіля, впровадження нових інформаційних технологій в автомобільну галузь потребує робітників з нестандартним мисленням.

Тому перед системою професійно-технічної освіти постають завдання щодо освоєння нових моделей високотехнологічного розвитку транспортної системи. Адже сучасний роботодавець є зацікавленим у фахівцях з професійно значущими знаннями, вміннями та навичками, що зумовляють професійну компетентність і працездатність [2, с. 11-12].

Якість підготовки майбутніх спеціалістів ПТНЗ великою мірою залежить від їх забезпечення навчальною літературою, і ця проблема є досить важливою для професії «Слюсар з ремонту автомобілів». За останнє десятиліття бібліотечний фонд майбутніх фахівців транспортної галузі не оновлювався, а наявна література є неактуальною і застарілою. Враховуючи економічний стан і невисоку платоспроможність ПТНЗ, є доцільним перехід до електронної навчальної літератури. Сьогодні практично усі заклади професійної освіти мають розгалужену мережу – Internet. Більшість учнів звертаються до неї як до єдиного джерела навчальної інформації. А отже, наголосимо, що доступ до цієї мережі необхідно розширювати й наповнювати її навчальним контентом. Тому важливим кроком у професійній підготовці учнів, майбутніх фахівців з ремонту автомобілів, є створення й використання електронних педагогічних програмних засобів, зокрема електронний підручник з устрою автомобіля, розроблений нами в лабораторії електронних навчальних ресурсів на базі Інституту професійно-технічної освіти НАПН України відповідно до Державного стандарту професійно-технічної освіти з професії «Слюсар з ремонту автомобілів». Запропонований нами електронний підручник виконаний у вигляді електронного носія інформації E-book й додатково знаходиться на Науковому порталі ПТО [4].

Структура вищезазначеного сучасного інноваційного електронного підручника включає: теоретичну й практичну частини, блок тестового контролю знань. Будова та зміст підручника уможливають його застосування при вивченні та закріпленні нового матеріалу; при повторенні й узагальненні вивченого матеріалу; під час самостійного вивчення нового матеріалу; як засобу контролю засвоєння знань. Використання електронного підручника з устрою автомобіля є елементом сучасного підходу до навчання, що призводить до реалізації єдності теорії та практики виробничого процесу ПТНЗ, активізує навчальну діяльність учнів, сприяє розвитку мислення.

Враховуючи вищезазначене, можемо стверджувати, що входження майбутнього фахівця автосервісу в інформаційне середовище орієнтує його не тільки на безперервне навчання, а й формує та розвиває професійну компетентність. Означений нами електронно-інформативний контент у сукупності з традиційними джерелами інформації, призводить до розуміння матеріалу на підсвідомому рівні та підвищення мотивації навчальної діяльності при підготовці майбутніх фахівців з ремонту автомобілів у ПТНЗ, що є важливою передумовою відродження складних виробничих завдань сучасної України.

Література:

1. Головкин А. И. Формирование работоспособности автослесарей в процессе начального профессионального образования : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.08 / Головкин Александр Витальевич; Урал. гос. пед. ун-т. – Екатеринбург, 2005. – 22 с.
2. Урядовий портал. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/>
3. Програми діяльності Кабінету Міністрів України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://program.kmu.gov.ua/organization/12>
4. Кононенко А. Г. Створення електронного навчального середовища для підготовки майбутніх фахівців з ремонту автомобілів / А. Г. Кононенко // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Збірник наукових праць. Частина 2 / За редакцією М. М. Козяра, Н. Г. Ничкало – Львів : ЛДУ БЖД, 2015. – С. 12-15.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ПРАКТИКУ ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Лілія Куліненко

д.філософ.н., професор кафедри технологічної і професійної освіти
та загальнотехнічних дисциплін

Ольга Стою

магістрантка факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Використання інноваційних технологій є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства. Інноваційні технології пов'язані із загальними процесами в суспільстві, глобальними проблемами, інтеграцією знань і форм соціального буття. Інноваційні технології розвиваються на межі загальної інноватики, методології, теорії та історії педагогіки, психології, соціології та теорії управління, економіки освіти.

Актуальність роботи підкреслюється тим, що сьогодні все очевиднішим стає той факт, що традиційна школа, орієнтована на передачу знань, умінь і навичок, не може забезпечити повноцінний розвиток кожної особистості. Інноваційні технології забезпечують умови розвитку особистості, здійснення її права на творчий внесок, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку. Інноваційні технології, які поєднують створення, освоєння та застосування різних нововведень, здатні значно прискорити процеси оновлення системи освіти загалом [1]. Тому вивчення та реалізація інноваційних процесів широко використовується в системі освіти на різних її рівнях, як педагогічному, так і психологічному.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що термін інновація (нововведення, новація – це зміна в середині самої системи), вперше обґрунтовано в природничій галузі, бо найчастіше він використовується в агрономії, промисловості, медицині. В педагогічній інтерпретації і в найзагальнішому вигляді під інноваціями розуміють педагогічну систему. Педагогічна система – це певна сукупність взаємопов'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого й керованого педагогічного впливу на формування особистості з певними прогнозованими якостями.

У психолого-педагогічній літературі поняття «технологія» та «технологічний підхід» використовуються доволі широко. Термін «технологія» – грецького походження: *techne* – мистецтво, майстерність, *logos* – наука, закон, наука про майстерність. Педагогічні технології пов'язані, насамперед, із забезпеченням ефективного навчального процесу, впровадженням освітніх інновацій тощо. Привертає увагу амбівалентність використання поняття «педагогічна технологія» та його варіацій: «технологія навчання», «освітні технології», «технологія освіти» в сучасних наукових джерелах.

Термін «педагогічна технологія» набув надзвичайного поширення в системі вищої освіти. Однак, відповідаючи на запитання, що таке педагогічна технологія, – можна дати чимало правильних відповідей, бо однозначного тлумачення такого поняття в педагогічній теорії та практиці не існує. Так, нараховується понад 300 підходів до означення поняття «педагогічна технологія»: раціональний спосіб досягнення свідомо сформульованої освітньої (навчальної, виховної) мети; наука; педагогічна система; педагогічна діяльність; системно-діяльнісний підхід до освітнього процесу; мистецтво педагога; засіб оптимізації та модернізації освітнього простору; процесуальний компонент освітнього процесу інтегративний підхід в освіті тощо [3, с. 27].

Поняття «інноваційні технології» у сучасній науковій літературі потребує певних уточнень. Враховуючи, що психологічні технології відрізняються від інших соціальних технологій, у тому числі педагогічних, жорсткою цілеспрямованістю, складовими елементами, характером їх зв'язків та відносин, можна дати наступне визначення даної дефініції: інноваційна технологія – науково-обґрунтована система дій, операцій та процедур, які забезпечують цілеспрямований та поетапний розвиток в особистості певних якостей та передачу їй досвіду соціальних взаємодій (спілкування, дії та взаємин) за допомогою впровадження інновацій.

Інноваційні педагогічні технології забезпечують умови розвитку особистості, здійснення її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку. На сьогодні інноваційні педагогічні технології за кордоном випередили у розвитку інноваційні процеси в техніці, матеріальному виробництві тощо. Інноваційні педагогічні технології мають гуманістичну спрямованість у системі освіти, зумовлену співіснуванням і складними взаєминами в науковій педагогіці й педагогічній практиці традиційної наукової педагогіки. Інноваційні педагогічні технології належать до системи

загальнонаукового і педагогічного знання. Інноваційні педагогічні технології є однією з домінуючих тенденцій розвитку людства.

Історію становлення педагогічної технології певною мірою відтворює така схема: задум упровадити інженерний підхід («інженерна педагогіка») → технічні засоби в навчальному процесі → алгоритмізація навчання → програмоване навчання → технологічний підхід → педагогічна технологія (дидактичний аспект) → поведінкова технологія (аспект виховання). Не всі складові педагогічної технології набули однакового розвитку. Загалом, технологія як феномен є важливою складовою історії людства, формою вираження інтелекту, сфокусованого на розв'язанні важливих проблем буття, синтезом розуму і здібностей людини.

Проблемним є й питання класифікації педагогічних технологій у науковій літературі [2]. Наприклад, Л. Машкіна виділяє методологічні, цільові та методичні педагогічні технології; О. Козлова – проблемні, концентровані, модульні, розвивальні, диференційовані, активні, ігрові, особистісно орієнтовані, процесуально зорієнтовані тощо; О. Кіяшко – авторська підготовка, відкриті системи інтенсивного навчання, дистанційне навчання, діалогове навчання, етапно-блокова організація навчання, ігрові технології, інтегративно-модульна система; інформаційно-комп'ютерне навчання, контекстне навчання; модульно-рейтингове навчання, особистісно орієнтоване навчання, проблемно-діяльнісне навчання, проєктивне навчання, рефлексивно-творче навчання, технологія сумісної продуктивної діяльності. Д. Чернилевський і Н. Борисова класифікували інноваційні технології на основі двох ознак: наявність моделі (предмету чи процесу діяльності) і наявність ролей (характер спілкування тих, хто навчається). Авторами виділені наступні типи інноваційних технологій – неімітаційні та імітаційні. Неімітаційні технології не передбачають побудову моделей досліджуваного явища, процесу або діяльності. Змістовна частина технології має проблемний характер та передбачає використання різних технічних засобів навчання. Основою імітаційних технологій є імітаційне або імітаційно-ігрове моделювання. Серед інноваційних технологій, які набули поширення в практиці вищої освіти, можна виділити дев'ять видів, а саме:

1) особистісно орієнтовані технології (підвищення ефективності навчально-виховного процесу шляхом його індивідуалізації та диференціації, створення атмосфери комфорту в процесі навчання, розширення простору співробітництва між вчителем та учнями на гуманному суб'єкт-суб'єктному рівні);

2) нові інформаційні технології (сукупність методів і технологічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передачі й подання інформації за допомогою комп'ютерів і телемунікаційних мереж);

3) модульно-рейтингові технології (система навчання за окремими функціональними вузлами, відображеними у змісті, організаційних формах і методах – модулях із метою підвищення зацікавленості студентів у результатах навчання та об'єктивності оцінки знань з окремих предметів і фаху в цілому);

4) технології розвитку творчості (стимуляція у студентів інтересу до пізнавальної діяльності за допомогою завдань творчого характеру);

5) ігрові технології (імітація майбутньої педагогічної діяльності в ігровій формі, використання різних навчально-педагогічних ігор);

6) діалогові технології (вирішення в режимі діалогу питань проблемного характеру, що не мають однозначного вирішення в науці та практиці);

7) проектні технології (розв'язання різних проблем, стимулювання інтересу студентів до самостійного здобуття певних знань, умінь і навичок);

8) технології цілепокладання та життєтворення (усвідомлення цілей учительської професії, віра у свої можливості та власний успіх, сподівання на позитивні перспективи в майбутньому);

9) тренінгові технології (система діяльності щодо відпрацювання певних алгоритмів навчально-пізнавальних дій і способів розв'язання різних видів завдань, типових для людини з високорозвиненою мотивацією).

Таким чином, майбутній учитель технологій має усвідомити, що інноваційне навчання – це такий динамічний процес, який забезпечує включення у пізнавальний процес емоційних сфер психіки того, хто навчається, активне функціонування його інтелектуальних і вольових сфер. Це сприяє формуванню стійкого інтересу до предмета, до самоосвіти і формуванню активної, творчої, гармонічно розвиненої особистості школяра. Тому інноваційне навчання може і повинно поліпшити організацію процесу шкільного навчання, вдосконалити його сутнісні характеристики. Такий тип освітнього процесу пов'язаний із творчим пошуком педагогів на підставі передового освітянського досвіду, що й є передумовою його вдосконалення на засадах компетентнісного підходу.

Література:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.

2. Інноваційні пошуки в сучасній освіті / За заг. ред. Л. І. Даніленко, Е. Ф. Паламарчук. – К. : Логос, 2004. – 220 с.

3. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик – К. : ВІПОЛ, 2001. – 503 с.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУДНОВОДІВ В ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Марина Мусоріна

провідний фахівець Дунайського інституту НУ «ОМА»

Відкриття перспективи формування технічної культури для судноводіїв стане результативним за умови глибокого вивчення практичного досвіду морських

ВНЗ та закладів підвищення кваліфікації в ракурсі розв'язання проблемних професійних ситуацій та задач, наближенні процесу вивчення фахових дисциплін до професійної діяльності, пошуку шляхів підсилення їх мотивації до навчання. Існує проблема визначення якості навчальних програмних продуктів, призначених для використання у навчально-виховному процесі і, особливо, врахування відповідних вимог щодо формування технічної культури судноводіїв.

Одним із визнаних міжнародним органом, який об'єднує міжнародне наукове співтовариство професіоналів, які працюють у галузі морської інженерії, науки та техніки є Інститут морської техніки, науки і технологій (англ. The Institute of Marine Engineering, Science and Technology –IMarEST). Саме цей інститут має навчальне спрямування щодо формування технічної культури судноводіїв тощо: IMarEST вважається найбільшою морською професійною організацією, що має близько 15000 членів, які є представниками більш ніж 100 країн світу. Це є перший інститут – міжнародна багатопрофільна професійна організація – в середовищі якої об'єднуються морські інженери, вчені та технологи.

Сутність місії Інституту можна розкрити як функціонування в рамках глобальної морської спільноти з метою неперервного просування наукового розвитку морської техніки, науки і технологій із забезпеченням можливостей обміну інноваційними ідеями, практичним досвідом, знаннями і стандартами підготовки морських фахівців по всьому світу. Однією із визначних функцій IMarEST є видання книг, періодичних видань і журналів, безпосередньо пов'язаних з морською інженерією, наукою і технікою, що сприяють формуванню технічної культури судноводіїв. Цінним для морських фахівців усього світу є процес обміну досвідом, який вони отримують на тематичних семінарах та конференціях, що періодично організовуються IMarEST.

Першокласний рівень освіти, якість навчання, результати наукових досліджень та якість комерційних послуг в різних морських секторах усього світу надає саме ця вищезазначена організація. В навчальному процесі навчання та курсів підвищення кваліфікації ланного інституту досить широко подано інформацію, що наочно демонструє дидактичні можливості для слухачів у напрямі отримання професійних знань та знань в інших галузях, а також перспективи у підвищенні кваліфікації технічної культури судноводіїв тощо, за різними напрямками (курсами).

Література:

1. Биков В. Ю. Відкрите навчальне середовище та сучасні мережні інструменти систем відкритої освіти / В. Ю. Биков // Інформаційні технології і засоби навчання : зб. наук. праць. – К. : Атіка, 2005. – 272 с.

2. ISO 9126: 1991. ИТ. Оценка программного продукта. Характеристики качества и руководство по их применению.

3. Вострокнутов И. Е. Теория и технология оценки качества программных средств образовательного назначения / И. Е. Вострокнутов. – М. : Госкоорцентр информационных технологий, 2005. – 300 с.

РОЗРОБЛЕННЯ ЕОР ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ІЗМАЇЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Ірина Смирнова

к.пед.н., доцент

докторант Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Розроблення та впровадження електронно-освітніх ресурсів у навчально-виховний процес навчальних закладів України всіх ступенів і рівнів акредитації відображені в роботах А. М. Гуржія, М. І. Жалдака, Ю. О. Жука, Р. С. Гуревича, М. М. Козяра, В. М. Кухаренка, Є. І. Машбиця, В. М. Монахова, В. П. Сергієнка, О. В. Співаковського, О. М. Спіріна, І. О. Теплицького, С. П. Ткаченко, Ю. В. Триуса, А. В. Хуторського. Вивчення цього напрямку в освіті та практичному їх використанні мережі Internet, соціальних й хмарних сервісів досліджують Н. Р. Балик, В. Ю. Биков, А. П. Забарна, І. О. Захарова, Л. А. Карташова, А. М. Коломієць, В. В. Лапінський, Н. В. Морзе, Є. С. Полат, Є. Д. Патаракін, Тім О'Рейлі.

За результатами нашого наукового спостереження, щодо вивчення особливостей розроблення ЕОР для інформаційно-освітнього середовища Ізмаїльського державного гуманітарного університету доведено, що при розробленні ЕОР можуть бути використані будь-які довірливі інструментальні програмно-технічні та апаратні засоби [1], за умов дотримання вимог щодо створення і використання об'єктів саме авторського права і суміжних прав, які обов'язково регулюються Законом України «Про авторське право і суміжні права» та іншими законодавчими актами України [4].

В процесі наукового дослідження, під електронно-освітніми ресурсами для інформаційно-освітнього середовища Ізмаїльського державного гуманітарного університету, вважаємо навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на сучасних носіях будь-якого типу або розміщені у різнорангових комп'ютерних мережах, які відтворюються суто за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні саме для ефективної організації навчально-виховного процесу в сучасних навчальних закладах України, та його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами [2].

Наголосимо, що ЕОР – складова частина навчально-виховного процесу загальноосвітніх закладів, має навчально-методичне призначення та

використовується для забезпечення навчальної діяльності вихованців, учнів, студентів і вважається одним з головних елементів інформаційно-освітнього середовища навчального закладу [3]. Структурні компоненти електронних освітніх ресурсів сучасних ВНЗ – саме як контент інформаційно-освітнього середовища загальноосвітнього навчального закладу, перетворюються на визначальний чинник сучасної системи навчання інформаційних технологій, а їх застосування, як правило, стає істотною умовою трансформації педагогічної діяльності, яка включає пізнавальний, конструктивний, організаторський та комунікативний компоненти.

До найважливіших структурних компонентів електронних освітніх ресурсів для інформаційно-освітнього середовища Ізмаїльського державного гуманітарного університету віднесемо:

- електронні підручники, що містять теоретичний матеріал, глосарій, а також теми семінарських і практичних робіт;
- плани лекційних і практичних занять;
- віртуальні лабораторні комплекси;
- конспекти-презентації лекцій;
- завдання до практичних робіт;
- навчальні завдання для самостійної роботи й вимоги до них;
- питання й завдання до підсумкової атестації;
- описи інформаційних засобів і технологій, необхідних для виконання навчальних завдань;
- методичні вказівки до використання цього комплексу;
- електронні банки тестів;
- посилання на додаткові інформаційні ресурси по дисципліні в мережі Internet;
- додаткові навчальні матеріали (підручники, посібники, журнали).

За результатами досліджень, запропонованої нами проблематики, надамо спеціальні дидактичні вимоги (мал. 1), щодо особливостей створення ЕОР для інформаційно-освітнього середовища Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Мал. 1. Дидактичні вимоги особливостей створення ЕОР.

Враховуючи, що якість електронно-освітніх ресурсів має відповідати потребам сучасного навчання, вважаємо за необхідне проводити в закладах освіти заходи, спрямовані на ознайомлення викладачів, саме, зі спеціальними дидактичними вимогами, якими обумовлено застосування електронно-освітніх ресурсів у навчанні.

Література:

1. Гуржій А. М. Електронні освітні ресурси як основа сучасного навчального середовища загальноосвітніх навчальних закладів / А. М. Гуржій, В. В. Лапінський// Інформаційні технології в освіті: Зб. наук. праць. – Вип. 15. – Херсон : ХДУ. – 2013. – С. 3-5.
2. Карташова Л. А. Інформаційні технології – в навчання! / Л. А. Карташова // Особистий сайт Л. Карташової. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lkartashova.at.ua>. (дата звернення: 11.02.2015)
3. Лапінський В. В. Принцип наочності і створення електронних засобів навчального призначення / В. В. Лапінський. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/9/statti/lapinskiy.htm
4. ПОЛОЖЕННЯ про електронні освітні ресурси / Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 01.10.2012 № 1060. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12/>

ТЮТОРСЬКИЙ СУПРОВІД ЯК ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Тетяна Смірнова

магістрантка факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – к.пед.н., доц. Букатова О. М.

В умовах сучасної України, яка розвивається в напрямку європейської інтеграції, професійне навчання та викладання мають бути спрямовані на формування в майбутніх кваліфікованих фахівців потреб професійного росту, творчого підходу до праці, активного використання нових досягнень науки й техніки в повсякденній праці.

Особливу увагу потрібно приділити студентам, які володіють високим інтелектуальним потенціалом і володіють помітними здібностями в теоретичному і професійно-практичному навчанні. Суспільству особливо необхідні люди, що мають високий загальноосвітній та професійний рівень підготовки, здібні до вирішення складних соціальних, економічних, політичних, науково-технічних питань. Проблеми навчання обдарованих студентів у системі вищої освіти хвилюють педагогів впродовж багатьох сторіч. Проблема ефективного навчання обдарованої студентської молоді залишається актуальною й досі.

Рівень розвитку цивілізації сучасності ставить перед освітою завдання розвитку і формування людини вільної, ініціативної, компетентної та відповідальної, що спроможна діяти в невизначених умовах. І саме тому що формуванням свідомості студентів займається система освіти, вона також потребує перегляду та змін. Для цього вводяться нові, експериментальні системи освіти. Модернізація сучасної системи вищої освіти спрямована на реалізацію особистісно-орієнтованого освітнього процесу. Змінюється характер взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Поряд з традиційними позиціями викладача вузу (професор, куратор) з'являються нові рольові функції – тьютор, фасилітатор, академічний консультант.

Сьогодні у вищій школі України утверджується тьюторська система (як технологія супроводу особистісно-професійного розвитку студентів), тривалий час застосовувана у Великій Британії. Оскільки відбувається стрімкий розвиток впровадження цієї системи в нашій країні, то звернення до цієї теми є досить актуальним [2].

Таким чином, тьюторство у зарубіжній педагогіці – це виконання викладачем функції супроводження, координації процесу самоосвіти студентів, яка відіграє важливу роль для отримання університетських знань. Тьютор радить студентові, які лекції й практичні заняття краще за все відвідувати, як скласти свій індивідуальний план навчальної роботи й підготуватися до успішного складання іспитів, тому що лекційна система – це лише доповнення до системи тьюторського супроводу в процесі освіти [3].

Отже, *мета статті* полягає в обґрунтуванні феномену тьюторського супроводу й розкритті основних методичних аспектів його реалізації.

Завдання дослідження – довести, що тьюторство визначає індивідуальні особливості пізнавальної сфери студентів і здійснює пошук засобів самовизначення й самореалізації.

Тьютор – tutor в перекладі з англійської – педагог-наставник. Етимологія цього слова (лат. Tutor – дбати, оберігати) пов'язана з поняттями – «захисник», «покровитель», «страж».

Тьютор – педагог, який діє за принципом індивідуалізації і супроводжує побудову студентом своєї індивідуальної освітньої програми; педагог-наставник, здатний забезпечити соціально-педагогічний супровід студентів при виборі та проходженні ними індивідуальних освітніх траєкторій; той, хто супроводжує процес освоєння нової діяльності.

Тьюторство в сучасній освіті – педагогічна позиція, яка пов'язана зі спеціальним чином організованою системою освіти. Навчальний процес, режим і характер занять шикуються і складаються, виходячи з пізнавального інтересу, нахилів, здібностей сприйняття студента. Русійні сили в ній – це педагог-тьютор і його підопічний.

Технології тьюторського супроводу дозволяють вирішувати завдання, запропоновані в національній освітній ініціативі «Наша нова школа», яка передбачає в рамках формування принципово нової системи безперервної освіти «постійне оновлення, індивідуалізацію попиту і можливостей його задоволення». При цьому ключовою характеристикою такої освіти стає не тільки передача знань і технологій, але і формування творчих компетентностей, готовності до перенавчання, вміння навчатися протягом усього життя, вибирати і оновлювати професійний шлях. Студенти повинні бути залучені в дослідницькі проекти, творчі заняття, спортивні заходи, завдяки яким вони навчаються винаходити, розуміти й освоювати нове, бути відкритими і здатними висловлювати власні думки, вміти приймати рішення і допомагати один одному, формулювати інтереси і усвідомлювати можливості [1].

Тьюторство виникає там і тоді, де з'являються потреба і необхідні умови переходу до варіативності та індивідуалізації освітніх програм.

Супроводжувати – означає «йти разом, бути поруч або допомагати» (зі словника В. Даля). Тьюторський супровід – це особливий тип гуманітарного педагогічного супроводу.

Під педагогічним супроводом розуміється така навчально-виховна взаємодія, в ході якої студент робить дію за задалегідь відомих норм, а педагог створює умови для ефективного здійснення цієї дії.

У зміст роботи тьютора входять наступні етапи взаємодії зі студентом:

- усвідомлення підопічним невизначеності наявної ситуації, необхідності її добудова з минулого і майбутнього;
- побудова тимчасової «розтяжки» (моє минуле – сучасне – майбутнє);

планування кроків по досягненню образу майбутнього;
збереження незалежності від чужих рішень;
спільний з тьютором аналіз і рефлексія рішень і дій підопічного;
вибудовування партнерства та взаємодії з іншими людьми і структурами під
вирішення своїх завдань;
процедура домовляння з іншими про норми життя і дії;
переформатування і переоцінка своїх результатів і цілей.

Взаємодія студента й тьютора, спрямована на реалізацію навчально-виховних завдань, може здійснюватися в таких напрямках:

- усвідомлення майбутнім педагогом можливості підвищення наявного освітнього рівня, необхідності його проектування на майбутнє;
- побудова в свідомості студента хронологічного ланцюга «моє минуле – теперішнє – майбутнє»;
- планування й здійснення спільної діяльності з метою досягнення визначених освітніх цілей;
- збереження незалежності студента й тьютора від думок і рішень інших людей;
- спільний аналіз і рефлексія вчинків майбутнього вчителя;
- побудова партнерських стосунків і взаємодія з іншими людьми та структурами (навчально-виховними, соціальними, державними тощо) задля вирішення освітніх завдань;
- спільний моніторинг результатів діяльності, переоцінка й коригування (за умов потреби) програми особистісного розвитку студента.

Результати тьюторського супроводу можуть виражатися в появі нових форм поведінки студентів, прикладом здійснення нового вибору, зміні точки зору, проблематизації прийнятого рішення, обговоренні нових можливостей, відмові від стереотипів, комунікативних та оцінних дій у ході навчально-виховної діяльності. Продуктами тьюторської взаємодії в даному випадку є: портфоліо, індивідуальні навчальні плани і програми, індивідуальні дослідницькі проекти, тьюторський щоденник.

Індивідуальне тьюторське співробітництво викладача і студента сприяє виявленню знань і критичному самоаналізу. При правильному супроводі воно допомагає самоствердженню й самореалізації особистості фахівця, розвиває постійний самоконтроль, а отже – потребу в самоосвіті, розкриває шляхи подальшого особистісного й професійного самовдосконалення.

Зауважимо, що тьюторство у даному випадку спрямоване насамперед на студентів, які потребують підвищеної педагогічної уваги. Індивідуальна взаємодія та співпраця в невеликих групах посилює мотивацію до професії, сприяє взаємній інтелектуальній активності, співконтролю і самоконтролю. У процесі заняття відбувається взаємоперевірка, порівняння і співставлення знань, виявлення слабких місць.

Отже, в основі тьюторської роботи лежить принцип індивідуалізації, що і визначає всі використовувані тьютором прийоми і засоби. Але індивідуальний підхід та індивідуалізація – різні поняття. Індивідуальний підхід: робота з людиною реальною – діагностика, корекція, єдиний результат. Індивідуалізація: робота з людиною можливою – створення середовища, можливості, особистий результат. Головний інструмент навчання, виховання і базовий функціональний обов'язок педагога-тьютора – створення індивідуальної освітньої програми, яка постійно уточнюється і коректується. Зміни вносяться в залежності від спільного аналізу успіхів і просувань студента на шляху освоєння знань.

Література:

1. Бойко А. М. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії / А. М. Бойко // Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Полтава, 2011. – Вип. 2. – С. 4-10.
2. Дем'яненко Н. М. Система тьюторства: актуалізація ретродосвіду Великої Британії / Н. М. Дем'яненко // Зб. наукових праць Полтавського держ. пед. у-ту імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2006. – Вип. 6(57). – С. 72-75.
3. Белякова Н. Ю. Исторический опыт тьюторства в британской высшей школе / Н. Ю. Белякова // Высшее образование сегодня. – 2006. – № 8. – С. 64-68.
4. Васьков Ю. В. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект) / Ю. В. Васьков. – Харків, 2000. – 127 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ ПТНЗ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Рената Шаріфова

магістрантка факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – к.ф.-м.н., доц. Федорова О. В.

Нині надзвичайно швидкими темпами впроваджується розвиток та використання комп'ютерних технологій у процесі навчання. Це стало причиною щодо широкого використання комп'ютерних технологій, адже традиційні технології та засоби навчання не завжди можуть відповідати сучасним вимогам розвитку науково-технічного прогресу. Це спонукає викладачів до впровадження інноваційних та інтерактивних методів навчання та використання й адаптування їх в навчальний процес. Першим кроком з боку держави в Україні було підписання акту про комп'ютеризацію освітніх установ та забезпечення їх необхідними технічними засобами [1, с. 22].

У сучасному суспільстві будь-яка освічена людина повинна вміти використовувати в роботі сучасні інформаційні та комп'ютерні технології. Таким чином, виникає необхідність у використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальному процесі освітніх закладів. Тому актуальним є питання використання програмно-педагогічних та інтерактивних засобів в навчальному процесі професійно-технічного навчального закладу (ПТНЗ).

Професійно-технічний навчальний заклад може надати допомогу учню у виборі майбутнього профілю навчання, а в майбутньому і професії. Ця допомога може реалізуватися впровадженням профільних курсів, факультативів та гуртків, які проводяться на базі ПТНЗ. Такі курси, гуртки і факультативи дають учням конкретне уявлення про світ професій, за якими готуються робітники в ПТНЗ, не вимагаючи від них остаточного вибору [2, с. 79].

Учень, який має зробити вибір стосовного власного профілю навчання, має змогу спробувати свої здібності у тій чи іншій професії, при цьому виконувати практичні завдання, реально зустрітися як з перевагами, так і складностями професії. Саме такий підхід пропонується у моделі організації профільного навчання на базі ПТНЗ.

Для того щоб підвищити рівень якісної підготовки фахівців, особливої уваги потребує впровадження у навчальний процес засобів комп'ютерних технологій, використання електронних навчально-методичних комплексів, прикладного програмного забезпечення. Такі засоби мотивуватимуть та будуть сприяти високому засвоєнню професійних знань та умінь учнів ПТНЗ.

Сучасний навчальний заклад і зокрема – професійно-технічний навчальний заклад важко уявити без застосування комп'ютерних технологій в процесі управління та організації навчально-виховного процесу.

На сучасному етапі освітнього середовища у навчальних закладах можуть активно використовуватися різноманітні засоби ІКТ.

Впровадження ІКТ у навчальний процес ПТНЗ дає змогу реалізувати ідеї індивідуалізації та диференціації навчання, що є основними завданнями сучасної системи освіти України [4, с. 29].

Комп'ютерні програми та технології, що застосовуються на заняттях – це ефективний, практичний, надійний інструмент, потрібний і незамінний у повсякденній роботі викладача для формування практичних навичок майбутніх професій учнів ПТНЗ.

Маючи в майстерні під час навчального процесу комп'ютерну техніку, доцільно організувати виконання обчислювальних, практичних, графічних та науково-дослідницьких робіт.

У ПТНЗ важливим є застосування комп'ютера не тільки викладачем, але і учнями. Навчання з використанням засобів інформаційно-комунікативних технологій дозволяє створити умови для формування активності, самостійності, креативності, оригінальності, здатності до адаптації в умовах інформаційного

суспільства, для розвитку комунікативних здібностей і формування інформаційної культури особистості.

Демонстраційний експеримент та імітаційне моделювання технологічних процесів займають значне місце у використанні засобів інформаційних та комп'ютерних технологій. Це допомагає наочно продемонструвати учням фізичні властивості матеріалів під час викладання загальнотехнічних дисциплін, що особливо впливає на процес формування професійних знань учнів ПТНЗ. Використовуючи на заняттях, факультативах, курсах можливості комп'ютера, можна відтворити фізичні процеси, продемонструвати явища, які у звичайних умовах показати неможливо. Наприклад, можна більш детально дослідити модель створення виробів із дерева чи металу.

Доцільно зауважити, що впровадження комп'ютерних технологій під час виконання практичних, лабораторних завдань сприяє кращому засвоєнню змісту навчального матеріалу, створює умови для реалізації творчих завдань, стимулює пізнавально-пошукову роботу та формує практичні навички. Працюючи з програмами імітаційного моделювання, учні краще засвоюють правила аналізу та моделювання, отримують навички контролю якості виконання роботи та розвивають логічне мислення. Для стимулювання постійного розвитку у професійній діяльності та вдосконалення знань, умінь та навичок майбутніх фахівців можна використовувати експериментальні задачі та задачі на формування відповідних професійних навичок та якостей [3, с. 87].

Робота учня ПТНЗ із спеціальними засобами інформаційних технологій допомагає сформувати певну емпіричну логіко-структурну схему досліджуваного об'єкту залежно від його власного досвіду. У цьому випадку викладач не обмежує учня інструкціями щодо виконання дослідів, а дає можливість виявити свої творчі здібності та оригінальність виконання роботи.

Враховуючи зазначене вище, можна сказати, що використання комп'ютера та впровадження ІКТ для моделювання фізичних і технологічних процесів, явищ, є засобом індивідуалізації та диференціації навчання, що підвищує інтерес в одержанні знань і здобуття професійних навичок учнів ПТНЗ.

На основі вивчених джерел можна виділити п'ять основних переваг комп'ютера, завдяки яким використання його в навчальному процесі підвищує його ефективність:

1. Широкі можливості викладання навчальної інформації. Використання графіки, мультимедії, кольору дає змогу відтворити моделі реальних об'єктів.

2. Підвищення мотивації навчання. Використання комп'ютера на заняттях не тільки викликає інтерес учнів щодо роботи, але дає можливість викладачеві регулювати рівень завдань за складністю. Такі методи сприяють інтерес до навчання та виховують у учнів інформаційну культуру.

3. Розширення наборів використання навчальних задач. Комп'ютерні технології дають змогу успішно застосовувати в процесі навчання задачі на моделювання різних ситуацій.

4. Повноцінна та активна участь учнів у навчальному процесі. Одним із недоліків традиційної системи навчання є те, що вона не забезпечує активного залучення учнів у навчальний процес. Ця проблема може бути вирішена завдяки включення комп'ютерних та інформаційних технологій у навчальний процес.

5. Використання ІКТ для контролю за діяльністю учнів та оцінювання знань. Ця перевага забезпечує гнучкість керування навчальним процесом [2, с. 21-22].

Специфіка використання ПК у навчальному процесі полягає у можливостях ознайомлення учнів з особливостями застосування наприклад, у промисловості, сільському господарстві, побуті тощо. Так, у промисловості ПК може застосовуватися як виконавець робочих операцій та дій у технологічному процесі; в проектуванні, конструюванні й технологічному плануванні; в здійсненні контролюючих функцій.

Під час проведення занять у ПТНЗ використання комп'ютерів повинно бути раціональним, максимальним та корисним. За допомогою ІКТ викладач може створити умови самостійної роботи з вивчення нового матеріалу, закріплення та систематизації вже пройденого, а також проконтролювати знання учнів.

Комп'ютерні технології можна застосовувати для вивчення будови різних інструментів, механізмів, верстатів та прийомів роботи з ними. Комп'ютерні технології дають змогу наочно продемонструвати всій групі процес обробки заготовки, яку дуже важно виконати, показуючи це безпосередньо на верстаті. Учні заглиблюються в динаміку технологічного процесу, особливості виконання кожної операції. Крім того, з допомогою комп'ютера учень може самостійно розраховувати режими різання, будувати діаграми та графіки, виготовляти різноманітну технологічну документацію, розробляти конструкції та моделі різних виробів. Усе це розвиває його технічне, художнє та абстрактне мислення [1, с. 35].

Застосовуючи комп'ютерні технології при проведенні виробничого навчання розуміють, що навчання учнів ПТНЗ за допомогою ІКТ розвиває в них професійні навички майбутньої діяльності. Використовуючи ІКТ, учні здобувають вміння вирішувати проблеми, планувати свою діяльність, відстоювати власну точку зору, самостійність, винахідливість, з особистої ініціативи активно йти до поставленої мети. Тому, використовуючи можливості сучасної мультимедійної техніки, спочатку демонструють на екрані, а потім показують практичні прийоми нових способів, методів та технологій при навчання учнів технічних професій. Це робиться для кращого засвоєння матеріалу і подальшої практичної та професійної діяльності учнів ПТНЗ.

Література:

1. Антоненко В. М. Сучасні інформаційні системи і технології. Навчальний посібник / В. М. Антоненко, Ю. В. Ратушна. – К. : КСУМГІ. – 2005. – 131 с.
2. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання / Г. О. Сиротенко. – Х. : Основа, 2003. – 144 с.

3. Коваль Т. І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності / Т. І. Коваль. – К. : Вид. Центр НЛУ, 2009. – 380 с.

4. Чахоянц В. Е. Формирование профессионального мастерства у учащихся профтехучилищ. – М. : Высшая школа, 1977. – 96 с.

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКУ

Володимир Янсон

магістрант факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – к.фіз.-мат. н., доц. Федорова О. В.

Динаміка суспільно-політичних процесів на сучасному етапі функціонування України характеризується як якісними, так і кількісними змінами. Дані зміни детермінують появу інтеграційних новітніх тенденцій у всіх галузях функціонування як суспільства, так і кожної окремої особистості. Особлива увага на рівні державотворення сфокусована на втіленні новітніх інноваційних методів, прийомів та засобів в українську освітню систему на загальнонавчаних і укріплених засадах демократії, гуманізму та національної свідомості.

Сучасні інноваційні технології в системі освіти вимагають розробку та впровадження нових стратегічних та тактичних орієнтирів у систему вузівської підготовки. Зміни освітніх стратегій та тактик, в свою чергу, детермінують появу нових вимог до підготовки фахівців з одночасним розширенням системи професійно зорієнтованих освітніх процесів, за рахунок втілення нових фахових спеціалізацій та спеціальностей. Дана тенденція є актуальною та необхідною саме в контексті входження України в Болонський процес, який обумовлює потребу, що відповідає попиту держави, яка активно інтегрується в Європу, а саме, підготовку конкурентно-спроможних, висококваліфікованих та творчих фахівців. Освітній процес України та підготовка фахівців у системі вищої освіти зорієнтована на дотримання у межах теоретико-методологічних, наукових та практичних складових власної системи основних положень та засад Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про мови», Державною програмою «Вчитель», Національною доктриною розвитку освіти в Україні тощо. У зв'язку з цим в сучасних умовах надзвичайно актуальною є проблема професіоналізму, що зумовлює особливу значущість формування технологічної компетентності у процесі професійної підготовки у ВНЗ, тому що мобільність студентів ВНЗ і

працевлаштування випускників можливі лише за умови надання не тільки академічної кваліфікації, а професійної компетентності.

Компетентнісний підхід в системі вищої та загальної середньої освіти є предметом наукового дослідження вітчизняних науковців – І. Драча, І. Бабина, П. Бачинського, Н. Бібік, Г. Гавришак, І. Гудзик, Н. Дворнікової, О.Коваленко, Я. Кодлюк, О. Локшиної, С. Ніколаєнко, О. Овчарук, Л. Пильгун, Л.Подолян, О.Пометун, І. Родигіна, К. Савченко, О. Садівник, Л. Сень, С. Сисоевої, О. Ситник, Т. Смагіної, Л. Тархан, Г. Терещук, С. Трубачевої, Н. Фоменко та ін.

Особливого значення набуває фахова підготовка студентів технологічних спеціальностей на основі розкриття внутрішнього потенціалу та розвитку особистісної, творчої та професійної компетентності, засади яких розкриваються в психологічних дослідженнях Г. Бала, І. Беха, Л. Виготського, О. Леонтєєва, В. Роменця, В. Рибалки, С. Рубінштейна, В. Семиченко, Б. Теплова, П. Якобсона та ін.

Але спостерігається недостатність у розробленості питань щодо формування технологічної компетентності у процесі підготовки студентів технологічного напрямку.

Таким чином, проблема навчально-професійної та виховної підготовки фахівців технологічного напрямку, зокрема з позиції встановлення педагогічних особливостей визначення і обґрунтування моделі фахівця виступає актуальною на сучасному етапі реконструювання освітньої системи.

Метою статті є висвітлення теоретичної моделі до формування технологічної компетентності у процесі професійної підготовки студентів технологічних спеціальностей.

На сучасному етапі реформування освіти та підвищення конкурентно спроможності фахівців значна увага приділяється компетентнісному підходу. У даному контексті Л. З. Тархан зазначає, що сучасна освіта є ефективною за умови, якщо система її заходів спрямована на підготовку компетентної особистості, яка володіє не лише знаннями, професіоналізмом, високими моральними якостями та адекватною поведінкою, а й готова, першочергово, нести відповідальність за власні дії. На думку науковця, компетентність – це одиниця виміру освіченої людини в умовах, коли знання, вміння та навички не вичерпують усе розмаїття суспільного буття і не виступають домінантними признаками рівня якісної освіти. Звідси, компетентність виступає в якості своєрідного результату освіти, сутність якого розкривається в розвинених здібностях фахівця щодо оволодіння певними способами діяльності, в синтезі когнітивного, предметно-практичного та особистого досвіду, в результативності навчання як рівня саморозвитку індивіда, способу його узагальнення особистісного та індивідуального досвіду.

Компетентнісний підхід орієнтує на побудову навчального процесу згідно з результатами освіти: у навчальну програму або курс спочатку закладаються виразні й зіставні параметри опису (дескриптори) того, що студент знатиме і умітиме «на виході». Компетентнісна модель фахівця, орієнтованого на сферу

професійної діяльності, це опис того, яким набором компетенцій повинен володіти випускник ВНЗ, до виконання яких функцій він має бути підготовлений і який має бути ступінь його готовності до виконання конкретних обов'язків [5, с. 84].

Компетентнісний підхід включає в себе такі основні поняття як «компетенція» та «компетентність», які доречно розмежовувати. Компетенція – це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, предметів та процесів. Компетентність співвідноситься з процесом оволодіння людиною тою чи іншою компетенцією, яка включає в себе особистісне ставлення до неї та предмету її діяльності. Л. З. Тархан визначає, що в освіті компетентність – це результативно-діяльнісна характеристика навчання в якій нижній її поріг – це рівень компетентності, який одночасно є рівнем діяльності необхідним і достатнім для мінімального успіху в досягненні результату. Науковець також зазначає, що в тлумаченні понять «компетенція» та «компетентність» існує певна неоднозначність. Так, в загальному розумінні та усвідомленні компетентність фахівця представляється як комплекс професійних знань, умінь, відносин та професійних якостей особистості.

Впровадження компетентнісного підходу як засобу модернізації змісту вищої професійної освіти зумовлює визначення конкретного переліку і змісту ключових компетенцій випускників вищих навчальних закладів, які вказані в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця; встановлення відповідності базових компетенцій із професійно-орієнтованими дисциплінами; відбору змісту дисциплін, що забезпечить формування і розвиток компетентностей; розробки системи контролю за їх формування [1, с. 47].

Успішність оволодіння технічною спеціальністю вимагає від студента сформованості наступних якісних характеристик: високий рівень розвитку технічного мислення і творчої уяви; хороша координація рухів; точне зорове, слухове, вібраційне й кінестетичне сприйняття; уміння швидко переключати і концентрувати увагу; спостережливість; висока швидкість реагування на зовнішні подразники; високий рівень розвитку образної та рухової пам'яті; дисциплінованість, точне дотримання алгоритму дій із технікою; володіння мовою математичних формул, креслення, схем та ін. [4].

Дані положення мають особливого значення в контексті дослідження моделі технологічної компетентності майбутніх фахівців технологічного напрямку, так як в основі їх професійної діяльності взаємопов'язані як гуманітарна, так і технологічна спрямованість. Такого роду спрямованості мають бути враховані в організації професійної підготовки студентів. Звідси, виникає необхідність здійснити теоретичний аналіз досліджень в яких розкриваються особливості розробки моделей тих чи складових професійної підготовки. Так, проблема дидактичних основ професійної підготовки фахівців розкривається О. Е. Коваленко. Науковець обґрунтовує модель методичної підготовки спеціаліста, яка спрямована за своїм змістом на поетапне формування вмінь. Дана модель представляє собою проектування навчання в межах спеціальних дисциплін (перший рівень),

конкретної спеціальності (другий рівень) щодо умов діяльності вищих закладів освіти та базується на визначеному дидактичному змісті кваліфікаційної моделі з формування професійної готовності, успішність якої зумовлюється взаємопов'язаними етапами процесу професійної підготовки фахівця. Модель системи методичної підготовки передбачає реалізацію таких етапів:

- усвідомленого бажання уявляти результати особистої діяльності та вміння здійснювати за заданим алгоритмом професійну діяльність, створювати проекти за відповідними темами;

- усвідомленого розуміння необхідності ретельної підготовки до занять, уміння виконувати комплекс методичних способів дій відповідно до змісту створеного проекту;

- вмінь розробляти й реалізувати особисті проекти шляхом вибору оптимальних рішень за визначеними критеріями в реальних умовах професійної діяльності [3].

Таким чином, організація будь-якої професійної підготовки передбачає знання, навички та вміння її реалізовувати, які пов'язані з функціями відповідної діяльності. Професійна підготовка майбутніх фахівців технологічного напрямку має створювати необхідні передумови до формування відповідних вмінь, які виступають складовою професійно-технологічної компетентності (мал. 1.1.).

Професійна діяльність майбутнього фахівця технологічного напрямку передбачає оволодіння ним певних знань та їх закріплення у навичках. Даний процес відбувається у поетапній реалізації діяльності, яка забезпечується активізацією особистісного компоненту технологічної компетентності і включає в себе як готовність до виконання діяльності, так і власне саму діяльність.

Мал. 1.1. Система загально професійних вмінь майбутніх фахівців технологічного напрямку

У наукових працях, які присвячені вивченню готовності майбутніх фахівців до здійснення професійної діяльності, визначаються рівні її сформованості, зокрема за допомогою кількісно-якісних характеристик, що вимагає обґрунтування критеріїв їх оцінки [2, с. 6].

Готовність до виконання професійної діяльності фахівців технологічного напрямку, як і готовність до професійної діяльності в цілому повинна містити такі ж компоненти. Разом з тим вона має характеризуватись особливими специфічними елементами, спрямованими на здійснення саме професійної діяльності фахівців технологічного напрямку, та розкрити її сутність.

На нашу думку технологічна компетентність виступає в якості теоретичної моделі складовими якої виступають особистісний, професійний та технологічний компоненти. Дані компоненти розкриваються у компетенціях, які змістовно розкривають їх сутність. Звідси, представлені загально-професійні вміння, які мають бути сформованими у процесі фахової підготовки і дають можливість формувати не лише вміння як способи неусвідомленого відтворення тих чи інших доведених до автоматизму професійних дій, але як усвідомлених фахівцем та цілеспрямованих дій, які визначаються нами як компетенції.

Так, особистісний компонент технологічної компетентності можна представити мотиваційною, пізнавальною, емоційною, ціннісно-орієнтаційною компетенціями. Сформованість компетенцій даного компоненту реалізується: у розвинених здібностях визначати форми проведення професійних заходів відповідно до виявлених інтересів споживачів; підборі матеріалу та засобів для проведення певних видів професійних заходів; опрацюванні підібраних засобів відповідно до особливостей відвідувачів; повідомленні інформації споживачам та персоналу у доступній формі, формулювати та висловлювати чітко логічно, та переконливо власні думки.

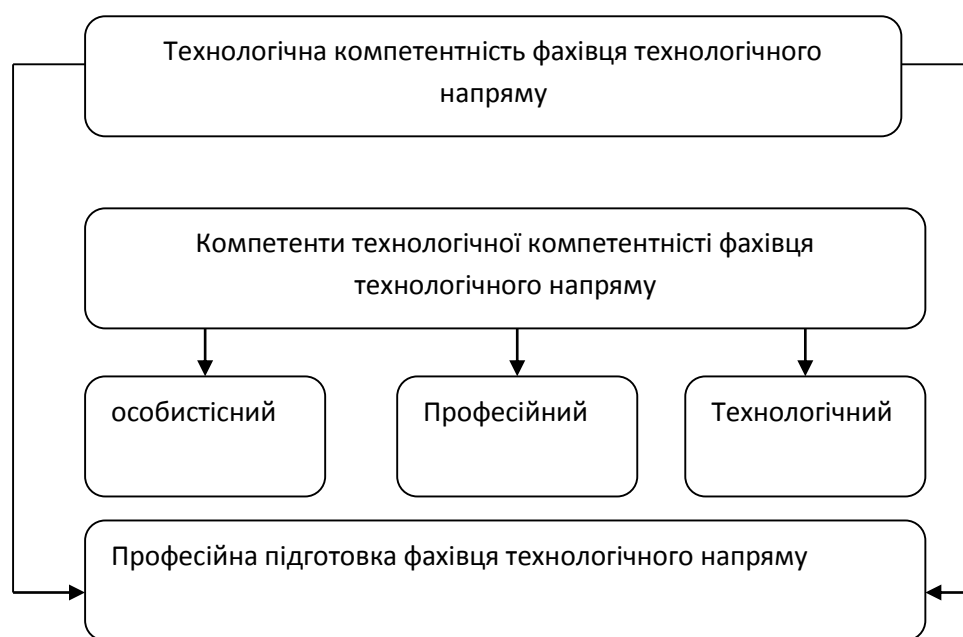
Професійний компонент представлений виконавськими, теоретичними, практичними, змістовими компетенціями. Даний компонент реалізується в наступних здібностях: визначати та формулювати мету діяльності; розробляти на її основі допомагаючі завдання; спостерігати, направляти, регулювати та керувати роботою персоналу; аналізувати інтереси споживачів та прогнозувати їх розвиток; передбачати реакцію споживачів на виконання завдань та наслідків професійної діяльності в цілому.

Технологічний компонент реалізується шляхом технологічних, операційно-процесуальних та конструктивних компетенцій. Дані компетенції виступають в якості складових технологічної компетентності і відповідають вимогам до реалізації професійної діяльності. Практично компетенції даного компоненту розкриваються: в здібностях організувати персонал на виконання конкретних завдань; користуватись технічними засобами; оцінювати роботу персоналу; планувати роботу; працювати з науково-популярною та нормативно-правовою літературою, відбирати фактичний матеріал; залучати працівників інших установ до професійної діяльності.

Формування даних компетенцій передбачає усвідомлене ставлення студента до організації професійної діяльності, яке виражається в активному виконанні певних завдань, у своєчасному використанні знань та навичок професійної діяльності, яке поєднує у собі вимоги до структури професії, а також усвідомлення

ним вимог організації професійної діяльності її конкретних форм і видів, яке виражається у відповідних здібностях як складових даних компетенцій. За результатами теоретичного аналізу покажемо модель технологічної компетентності фахівця технологічного напрямку (мал. 1.2.).

Технологічна компетентність виступає в якості складно диференційованої системної властивості особистості фахівця технологічного напрямку, яка змістовно інтегрує у собі особистісні, професійні та технологічні компетенції, що забезпечують реалізацію набутих знань, вмінь та навичок у теоретичній та практичній професійній діяльності та формують здібності до досягнення значущих результатів.

Мал. 1.2. Модель технологічної компетентності фахівця технологічного напрямку (за результатами теоретичного аналізу)

Таким чином, враховуючи результати теоретичного аналізу можна припустити, що технологічна компетентність майбутнього фахівця технологічного напрямку визначається в якості системного особистісного утворення, яке виявляється в стійкому бажанні займатися професійною діяльністю, прагненні до встановлення конструктивних комунікативних міжособистісних взаємодій в межах реалізації завдань професійної діяльності, професійному оволодінні методикою організації того чи іншого професійного напрямку в галузі та уміннями здійснювати її практично.

Література:

1. Драч І. І. Компетентнісний підхід як засіб модернізації змісту вищої освіти / І. І. Драч // Проблеми освіти. – 2008. – № 57. – С. 44-47.

2. Дьяченко М. И. Готовность к деятельности в экстремальных ситуациях: Психологический аспект / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович, В. А. Пономаренко. – М.: Высшая школа, 1985. – 563 с.
3. Коваленко О. Е. Формування у майбутніх інженерів-педагогів компетентності з проектування методик навчання електроенергетичних дисциплін / О. Е. Коваленко, М. І. Лазарєв, Н. В. Корольова. – Харків : УПА, 2012. – 204 с.
4. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : Каравела, 2008. – 352 с.
5. Тархан Л. Компетентнісний підхід як інновація в навчанні майбутніх інженерів-педагогів / Л. Тархан // Вища школа. – 2010. – № 3/4. – С. 82-88.
6. Узнадзе Д. Н. Теория установки / Ш. А. Надирашвили, В. В. Цавава. – М. : Академия педагогических и социальных наук, Московский психологический институт, 1997. – 159 с.

Збірник наукових праць / Сборник научных работ
Українською та російською мовами.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «**Теорія і практика впровадження компетентнісного підходу у підготовці вчителів технологій в умовах євроінтеграційних змін**» // Збірник наукових праць. – Ізмаїл, 2016. – 67 с.

Материалы Всеукраинской научно-практической конференции «**Теория и практика внедрения компетентного подхода в подготовке учителей технологий в условиях евроинтеграционных изменений**» // Сборник научных трудов. – Измаил, 2016. – 68 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Я.В. Кічук,

доктор педагогічних наук, професор, ректор Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Упорядники: Г.І. Градинар, Н.В. Волканова

Верстка та дизайн: Г.І. Градинар, Н.В. Волканова

Проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції «**Теорія і практика впровадження компетентнісного підходу у підготовці вчителів технологій в умовах євроінтеграційних змін**» та видання збірника наукових матеріалів стало можливим завдяки організаційній підтримці «Придунайського центру громадських ініціатив».

Матеріали доповідей подані в авторській редакції. Відповідальність за зміст, технічні помилки, грамотність, достовірність інформації та точність викладених фактів несе автор та науковий керівник (за наявності).

Зважаючи на свободу наукової творчості, редколегія бере до публікації статті й тих авторів, думки яких не в усьому поділяє.

Матеріали конференції розміщені на офіційному сайті Ізмаїльського державного гуманітарного університету за адресою <http://idgu.edu.ua> та на сайті «Придунайського центру громадських ініціатив» за адресою <http://pcoi.at.ua/index/0-5>.

Підписано до друку 05.12.2016. Формат 60x90/8.
ум. друк. арк. 4,5. Тираж 300 прим. Зам. № 416

*Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Ізмаїльського державного гуманітарного університету*

Адреса: 68610, Одеська обл., м. Ізмаїл, вул. Репіна, 12, каб. 208

Тел.: (04841) 4-82-42

E-mail nauka_idgu@ukr.net